

Jednotka sboru dobrovolných hasičů jako významná složka integrovaného záchranného systému

Bc. Petr Mička

Diplomová práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Petr Mička**
Osobní číslo: **L22509**
Studijní program: **N1032A020002 Bezpečnost společnosti**
Specializace: **Ochrana obyvatelstva**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Jednotka sboru dobrovolných hasičů jako významná složka integrovaného záchranného systému**

Zásady pro vypracování

- Zpracujte teoretický vstup zabývající se integrovaným záchranným systémem.
- Definujte postavení jednotek dobrovolných hasičů v rámci integrovaného záchranného systému.
- Proveďte porovnání činnosti a systému řízení jednotky dobrovolných hasičů v České republice a ve vybraných zemích.
- Na základě zjištěných poznatků zpracujte návrhová opatření.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. HANUŠKA, Zdeněk; ADAMEC, Vilém; ŠENOVSKÝ, Michail a BREJZOVÁ, Iva. *Integrovaný záchranný systém*. 2. vydání. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2022. ISBN 978-80-7385-262-7.
2. NEDDER, Joseph R. *Managing Risk in the Volunteer Fire Service*. Fire Engineering Books & Videos, 2020. ISBN 9781593704889.
3. RICHTER, Rostislav. *Slovník pojmů krizového řízení*. Praha: Ministerstvo vnitra, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2018. ISBN 978-80-87544-91-4.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího diplomové práce.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Jaromír Novák, CSc.**
Ústav krizového řízení

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2023**

Termín odevzdání diplomové práce: **26. dubna 2024**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 4. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 26.4.2021

Jméno a příjmení studenta: Bc. Petr Mička

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Diplomová práce řeší přístup k organizaci a výkon činnosti jednotek dobrovolných hasičů v České republice a v zahraničí. Hlavním cílem práce je provedení komparace tohoto přístupu. Mezi komparační státy patří Česká republika, Dánské království, Polská republika, Rakouská republika a Estonská republika. Ke sběru dat v kvalitativním výzkumu byly použity metody obsahové analýzy a dotazování a provedena komparace zjištěných poznatků. V závěru práce byla využita metoda syntézy. Výsledkem práce je porovnání přístupů k organizaci a výkonu činnosti dobrovolných hasičů a na základě výsledků komparace navrženy opatření vedoucí ke zjednodušení činnosti dobrovolných hasičů.

Klíčová slova: bezpečnost, požár, ochrana, dobrovolnost, komparace, Česká republika, hasič

ABSTRACT

The thesis deals with the approach to the organization and performance of volunteer firefighting units in the Czech republic and abroad. The main goal of the thesis is to perform comparison of this approach. Compared countries include Czech Republic, Kingdom of Denmark, Republic of Poland, Republic of Austria and the Republic of Estonia. The methods of content analysis and questioning were used to collect data in qualitative research and the findings were compared. At the end of the thesis, the synthesis method was used. The result of the thesis is a comparison of approach to the organization and performance of the activities of volunteer firefighters, and based on the results of the comparison, measures leading to the simplification of the activities of volunteer firefighters have been proposed.

Keywords: safety, fire, protection, voluntariness, comparison, Czech Republic, firefighter

Děkuji doc. Ing. Jaromíru Novákovi, CSc. za vedení diplomové práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	8
CÍL PRÁCE A POUŽITÉ VĚDECKÉ METODY	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ZÁKONNÝ RÁMEC	12
2 ZÁKLADNÍ POJMY	14
3 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM	16
4 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR	19
4.1 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA	19
4.2 POŽÁRNÍ STANICE.....	20
5 JEDNOTKA SBORU DOBROVOLNÝCH HASIČŮ	22
5.1 JEDNOTKA SBORU DOBROVOLNÝCH HASIČŮ OBCE	23
5.1.2 Výkon služby členů jednotky SDH obce	25
5.1.3 Podrobnosti o úkolech jednotek SDH obcí při ochraně obyvatelstva.....	26
5.2 DOBROVOLNÍ HASIČI V ZAHRANIČÍ.....	28
6 DÍLČÍ ZÁVĚR	31
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	32
7 KOMPARACE PŘÍSTUPŮ VYBRANÝCH STÁTŮ K ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY DOBROVOLNÝCH HASIČŮ	33
7.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	33
7.1.1 Metodologie výběru zemí a odborných pracovníků.....	33
7.1.2 Sběr dat.....	34
7.2 SHRNUTÍ PŘÍSTUPU VYBRANÝCH STÁTŮ K ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY DOBROVOLNÝCH HASIČŮ	35
7.2.1 Česká republika	35
7.2.2 Estonská republika	38
7.2.3 Dánské království.....	41
7.2.4 Polská republika	42
7.2.5 Rakouská republika	44
7.3 VÝSLEDKY KOMPARACE A DISKUSE	47
8 NÁVRHOVÁ OPATŘENÍ	60
ZÁVĚR	65
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	67
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	73
SEZNAM OBRÁZKŮ	74
SEZNAM TABULEK.....	75

ÚVOD

Dobrovolní hasiči jsou nezbytnou součástí naší společnosti, a to nejen v České republice, ale po celém světě. Jejich existence sahá až do starověkého Říma, kde byly takovéto jednotky složeny ze soukromě vlastněných otroků a sloužili převážně k hašení požárů a udržování bezpečnosti v ulicích. Praxe dobrovolných hasičů a hasičských hlídek se postupem času vyvíjela až do dnešní podoby organizovaných jednotek dobrovolných hasičů, které jsou klíčovou součástí našeho systému požární ochrany. Dobrovolní hasiči jsou často prvními, kdo reaguje na vzniklou událost a jejich rychlá a efektivní reakce může často znamenat rozdíl mezi malým incidentem a katastrofou. Jejich činnost má pro společnost nesmírný přínos.

V posledních dvou stoletích se role dobrovolných hasičů výrazně rozšířila. Nejenže jsou voláni k požárům a dopravním nehodám, ale také pomáhají při jiných krizových situacích, jako jsou povodně, zemětřesení, tornáda a jiné mimořádné události velkého rozsahu. Jejich práce je nyní mnohem náročnější a komplexnější než kdy dříve.

Téma bylo vybráno na základě zvyšující se důležitosti dobrovolných hasičů a z důvodu zájmu o prohloubení znalostí o činnosti a organizaci dobrovolných hasičů v České republice a ve světě.

V úvodu práce jsou uvedeny cíle práce a metodika práce. Samotná práce je rozdělena do dvou částí. První část představuje teoretický vstup do problematiky fungování jednotek dobrovolných hasičů. Je zde popsán základní právní rámec na základě, kterého jsou jednotky zřizovány a plní jím stanovené úkoly. Dále je zde představena jejich organizace, a jakou pozici zastávají v rámci integrovaného záchranného systému.

V praktické části je na základě kvalitativního výzkumu, sběru dat, popsáno fungování jednotek dobrovolných hasičů v České republice a v zahraničí se zaměřením na vybrané kategorie s následným srovnáním mezi sebou a Českou republikou. V druhé části praktické části jsou stručně shrnuty získané informace o fungování jednotek dobrovolných hasičů. Na základě získaných dat je provedena komparace. Na základě získaných poznatků z komparace jsou v závěru práce navržena opatření vedoucí ke zlepšení organizace jednotek dobrovolných hasičů.

CÍL PRÁCE A POUŽITÉ VĚDECKÉ METODY

Cílem diplomové práce je na základě získaných dat navrhnout úpravy zákona vedoucí ke zjednodušení činnosti jednotek dobrovolných hasičů. Tento cíl vyžaduje porozumění současného stavu organizace jednotek dobrovolných hasičů, jak v České republice, tak i v zahraničí.

Pro splnění daného cíle bude potřeba splnit dílčí cíle:

- **Vypracování přehledu legislativního rámce a základních pojmů dané problematiky:** Tento krok zahrnuje studium právních předpisů a odborné literatury týkající se jednotek dobrovolných hasičů. Cílem je získání porozumění pro zákony a postupy, které ovlivňují fungování těchto jednotek.
- **Vypracování teoretických podkladů řešení organizace jednotek dobrovolných hasičů v České republice:** Tento krok zahrnuje analýzu současného stavu organizace jednotek dobrovolných hasičů v České republice.
- **Provedení komparace řešení problematiky dobrovolných hasičů ve vybraných evropských státech:** tento krok zahrnuje srovnání přístupů k organizaci jednotek dobrovolných hasičů ve vybraných evropských zemích. Cílem je identifikovat postupy, které by mohly být aplikovány v České republice.

Aplikované vědecké metody

Pro získání potřebných údajů a k naplnění cíle práce jsou využity tyto metody:

- **Kvalitativní výzkum:** Tato metoda se zaměřuje na hledání hlubšího porozumění daného problému prostřednictvím detailní a kontextové analýzy (Hendl, 2023).
- **Rešerše:** Tato metoda zahrnuje systematický přehled informací z právních předpisů, literárních a elektronických zdrojů. Cílem je získat co nejvíce informací o zkoumané problematice (Nováková, 2022).
- **Obsahová analýza:** Tato metoda zahrnuje metodické rozčlenění problému na dílčí části. Toto umožňuje hlubší porozumění pro jednotlivé aspekty problému (Sociologický ústav AV ČR, V.V.I, 2018a).
- **Syntéza:** Tato metoda zahrnuje složení dílčích částí do jednoho celku. To umožňuje lepší porozumění pro celkový kontext a vztahy mezi jednotlivými aspekty problému (Vytlačil, 2007).

- **Komparace:** Tato metoda zahrnuje srovnání různých přístupů, postupů nebo systémů. To umožňuje identifikovat klíčové rozdíly a podobnosti, které mohou informovat o návrzích na zlepšení (Sociologický ústav AV ČR, V.V.I, 2016b).
- **Metoda dotazování:** Tato metoda zahrnuje sběr potřebných dat prostřednictvím dotazování. V tomto případě bylo nejvíce využito dotazování prostřednictvím e-mailu, což umožňuje získat přímé informace od odborníků v daném oboru.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKONNÝ RÁMEC

Dobrovolné hasičské sbory jsou často jedinými subjekty v obci, které zajišťují požární ochranu a zajišťují záchranné a likvidační práce. Proto jsou tyto jednotky považovány za základní složky integrovaného záchranného systému. Toto zařazení jim přináší řadu úkolů, které jsou stanoveny v různých zákonech, vládních nařízeních a vyhláškách ministerstev, jež podporují bezpečnostní systém České republiky.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Ústavní zákon stanovuje základní principy a strukturu České republiky jako svrchovaného, jednotného a demokratického právního státu založeného na úctě k právům a svobodám člověka a občana (Česká republika, 1993f).

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon stanovuje tři krizové stavy, a jakým způsobem a za jakých podmínek mohou být vyhlášeny (Česká republika, 1998h).

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně

Zákon definuje jednotky požární ochrany a stanovuje jejich dělení do kategorií. Dále stanovuje povinnosti orgánů veřejné správy a právnických a fyzických osob na úseku požární ochrany (Česká republika, 1985c).

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon vymezuje integrovaný záchranný systém, stanovuje jeho složky a jejich působnost. Stanovuje působnost státních orgánů a územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události (Česká republika, 2000b).

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon stanovuje působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisí se zajišťováním obrany České republiky, a při jejich řešení a při ochraně kritické infrastruktury (Česká republika, 2000g).

Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon upravuje přípravu hospodářských opatření pro krizové stavy a přijetí hospodářských opatření po vyhlášení krizových stavů (Česká republika, 2000i).

Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva

Vyhláška stanovuje konkrétní požadavky ochrany obyvatelstva v územním plánování a stavebně technické požadavky na stavby civilní ochrany (Česká republika, 2002j).

Vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, ve znění vyhlášky č. 429/2003 Sb.

Vyhláška stanovuje obsah dokumentace integrovaného záchranného systému, způsob zpracování této dokumentace a podrobnosti o stupních poplachů poplachového plánu. Dále stanovuje zásady způsobu krizové komunikace a spojení v integrovaném záchranném systému (Česká republika, 2001k).

Vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany

Vyhláška stanovuje podrobnosti o úkolech jednotek požární ochrany, činnosti osob zúčastněných na jejich plnění a zásady velení při zásahu (Česká republika, 2001d).

2 ZÁKLADNÍ POJMY

Akceschopnost jednotky požární ochrany

Přípravenost z hlediska organizace, techniky a odbornosti pro realizaci zásahu (Richter, 2018).

Civilní obrana

Jedná se o plnění humanitárních úkolů, jejichž cílem je ochrana civilní populace před riziky, poskytovat jim pomoc při řešení bezprostředních účinků nepřátelských akcí nebo katastrof a vytvářet nezbytné podmínky pro jejich přežití. Mezi tyto úkoly patří například informování, organizování evakuace, zajišťování a poskytování úkrytů, provádění záchranných prací, poskytování zdravotnických služeb, boj proti požárům, identifikace a označování nebezpečných oblastí, dekontaminace a podobná opatření, poskytování nouzového ubytování a zásobování (Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu, 2016).

Evakuace

Přemístění osob, zvířat, předmětů kulturní hodnoty, technických zařízení, případně strojů a materiálu k zachování nutné výroby a nebezpečných látek z míst ohrožených mimořádnou událostí (Richter, 2018).

Havárie

Mimořádná událost, která nastává v souvislosti s provozem technických zařízení a budov, při manipulaci s nebezpečnými chemickými látkami a během jejich přepravy nebo při nakládání s nebezpečným odpadem (Richter, 2018).

Humanitární pomoc

Opatření prováděná za účelem pomoci obyvatelstvu postiženému mimořádnou událostí (Richter, 2018).

Jednotky požární ochrany

Organizovaný systém, který se skládá z profesionálně připravených lidí, speciální požární techniky a vybavení pro boj s požáry (Richter, 2018).

Jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku

Jednotka požární ochrany, skládající se ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby. Tito zaměstnanci obvykle vykonávají povinnosti na úseku požární ochrany mimo běžnou pracovní náplň (Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí, 2014).

Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce

Jednotka požární ochrany, zřízená obecním zastupitelstvem, kde služba je vykonávána dobrovolně na základě smlouvy o členství v jednotce uzavřené s obcí (Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí, 2014).

Společná jednotka

Jednotka požární ochrany zřízená společně více obcemi nebo složená z dobrovolných a profesionálních hasičů (Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí, 2014).

Mimořádná událost

Situace, kdy dojde ke škodlivému působení sil a jevů vyvolaných činnostmi člověka, přírodními živly, nebo také havárie. Tyto situace ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací. (Richter, 2018).

Ochrana obyvatelstva

Plnění úkolů civilní ochrany zejména varování, evakuace, ukrytí, nouzové přežití obyvatelstva, další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku (Richter, 2018).

Plošné pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany

Rozmístění jednotek požární ochrany na území kraje a na území hlavního města Prahy (Richter, 2018).

Záchranné práce

Činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí (Richter, 2018).

Zařízení civilní ochrany

Součásti právnické osoby nebo obce určené k ochraně obyvatelstva (Richter, 2018).

3 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

Složení a fungování integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“) je popsáno v zákoně č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. Zároveň je zde definován jako:

„...koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných prací.“ (Česká republika, 2000b, § 2 odst. a))

Je to efektivní soubor vazeb, pravidel spolupráce a koordinace záchranných a bezpečnostních složek, orgánů veřejné správy a fyzických a právnických osob, pomocí kterých je zajištěno ústavní právo občanů na ochranu života, zdraví a majetku (Lošek, 2013; Modul – G, 2020).

S nástupem 90. let rostl počet každodenních negativních událostí, živelních a antropogenních havárií. Komplikovanost jejich eliminace a výzva v podobě nestanovené hierarchie a stanovených úkolů v případě společného zásahu záchranných sborů vedlo k prvotním úvahám o novém přístupu k jejich rychlému a účinnému řešení. Potřeba komplexnějšího řešení záchranného systému v České republice byla zřejmá již v roce 1991. V této době neexistovaly právní předpisy, které by řešili každodenní nehody, havárie a jiné nouzové stavy. Existovali sice dílčí právní předpisy zabývající se požární ochranou, ochranou před povodněmi, epidemiemi a jiné, ale nic, co by řešilo ochranu a záchranu jako celek (Lošek, 2013; Modul – G, 2020; HZS ÚSTECKÉHO KRAJE, 2023).

Byly prosazovány dva směry, jak by mohl systém IZS vypadat. První prosazovaný směr měly být založená nase zakládal na vytvoření hierarchizovaného záchranného systému postaveném na stálých institucích. Hlavní náplní jejich činnosti by bylo zajištění plošného a efektivního využití sil a prostředků, řízení a provádění záchranných a likvidačních prací při živelních pohromách a jiných katastrofách. Hlavním pilířem, na kterém by tento systém byl vybudován, by byly územní štáby civilní ochrany s tím, které by tvořily stálé sekretariáty. Hlavní nevýhodou se stal čas potřebný pro zphotovení celého systému, protože systém civilní ochrany byl budován jako ochrana pro civilní obyvatelstvo v době války (Lošek, 2013; Hanuška, 2022).

Druhý směr se zakládal na zkušenostech jednotlivých záchranných složek, které při řešení každodenních událostí mezi sebou spolupracovaly. Při událostech většího rozsahu nebyly právně definované vzájemné vztahy, tedy jednotlivé úkoly a hierarchie velení nad zásahem (Lošek, 2013).

Podstatou tohoto směru bylo převzetí praktických zkušeností součinnosti a jejich právním ukotvení. Toho bylo docíleno z počátku přijetím Usnesení vlády České republiky ze dne 19. května 1993 č. 246 k návrhu zásad Integrovaného záchranného systému. Hlavním úkolem IZS vycházejícím z těchto zásad je koordinace postupu orgánů veřejné správy a záchranných složek při přípravě na likvidaci havárií a jejich zvládání a odstraňování následků. Následně byla zákonem stanovena povinnost okresních úřadů IZS organizovat. Po povodních na Moravě v roce 1997 byl poznat rozdíl ve zvládání následků mezi okresy, které se řídily usnesením vlády a ostatními. Toto spolu se skvělými výkony hasičů vedlo k odsouhlasení principu IZS a ustanovení Hasičského záchranného sboru (dále jen „HZS“) jako gestora IZS, což v roce 2000 vedlo k přijetí zákona o HZS a IZS (Lošek, 2013; Modul – G, 2020; Linhart, 2004; Hanuška, 2022).

Složky IZS se dělí na:

Základní složky IZS

- Hasičský záchranný sbor ČR,
- jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany,
- poskytovatelé zdravotnické záchranné služby,
- Policie České republiky (Vilášek, 2014; Česká republika, 2000b).

Podle zákona o IZS se jedná o složky, které jsou schopny rychle a nepřetržitě zasahovat, mají celoplošnou působnost na území státu a obsluhují vlastní tísňovou telefonní linku. V případě, že obec zřizuje jednotku sboru dobrovolných hasičů a je začleněna do plošného pokrytí území kraje, je tato jednotka základní složkou IZS (Vilášek, 2014; Modul – G, 2020).

Ostatní složky IZS

- Vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil,
- obecní policie,
- orgány ochrany veřejného zdraví,
- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,
- zařízení civilní ochrany (Vilášek, 2014; Česká republika, 2000b),

- neziskové organizace a sdružení občanů, které lze využít k záchranným a likvidačním pracím.

Ostatní složky IZS poskytují pomoc na vyžádání. Poskytování této pomoci je zahrnuto v poplachovém plánu IZS (Vilášek, 2014).

V případě zásahu IZS, tedy v případě, kdy najednou zasahují dvě a více složek IZS, je potřeba koordinovat jejich činnost. Koordinace při společném zásahu se dělí na:

Taktická úroveň

Řízení na úrovni velitele zásahu v místě zásahu a v předpokládaném prostoru ovlivněném mimořádnou událostí (Skalská, 2010; Hanuška, 2022).

Operační úroveň

Řízení probíhá na úrovni informačních a operačních středisek. Operační středisko HZS funguje jako operační středisko IZS, které koordinuje činnost operačních střediska ostatních složek. Velitel zásahu může prostřednictvím operačního střediska IZS povolovat ostatní složky IZS (Skalská, 2010; Hanuška, 2022).

Strategická úroveň

Strategická úroveň je prováděna starostou obce s rozšířenou působností, hejtmanem kraje, primátorem hl. m. Prahy, Ministerstvem vnitra a ostatními správními úřady, za využití předem stanoveného pracovního orgánu a předem připravených krizových plánů (Skalská, 2010; Hanuška, 2022).

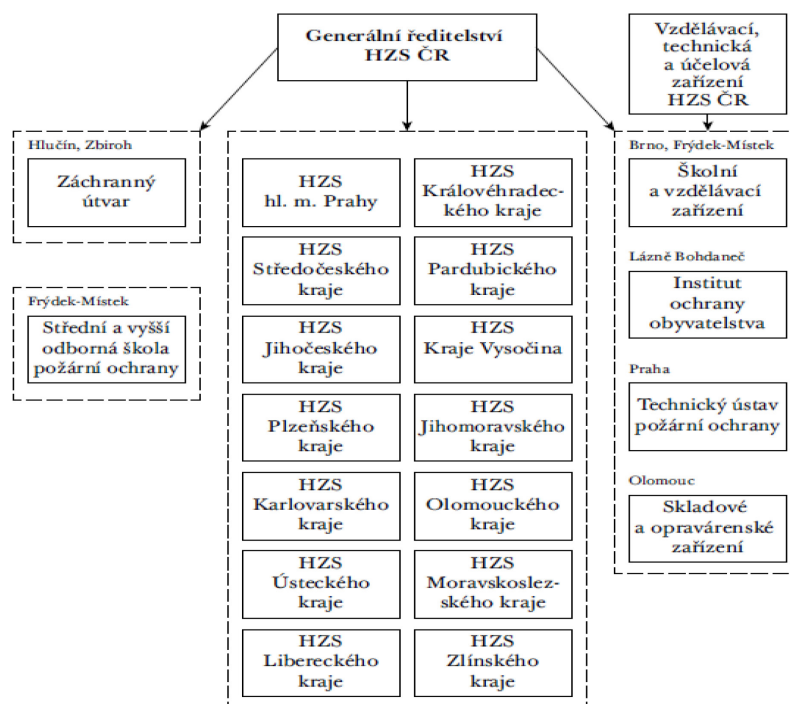
4 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR

Hasičský záchranný sbor (dále jen „HZS“) je jedním z bezpečnostních sborů České republiky. Sbor vznikl v roce 1995 ze Sboru požární ochrany na základě přijetí zákona č. 203/1994 Sb., kterým také získal svůj současný název (Vilášek, 2014).

Na přelomu tisíciletí byl v rámci tzv. „krizové legislativy“ přijat nový zákon o Hasičském záchranném sboru, na jehož základě došlo ke změně v postavení, úkolech a organizaci HZS. Za dobu platnosti zákona o HZS došlo k několika novelizacím vzniklých na základě zkušeností a v roce 2015 byla přijata souhrnná aktualizace tohoto zákona, podle které je v současnosti HZS zřízen. Jeho hlavním úkolem je ochrana života, zdraví a majetku obyvatel a plnění úkolů stanovených v souvisejících právních předpisech, zejména tedy zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, zákon č. 240/2000 Sb., krizový zákon a zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně (Vilášek, 2014; Česká republika, 2015a).

4.1 Organizační struktura

HZS podle zákona tvoří Generální ředitelství HZS ČR, které je organizačně součástí Ministerstva vnitra, 14 hasičských záchranných sborů krajů, Střední škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku a Záchranný útvar HZS ČR v Hlučíně (Vilášek, 2014; Česká republika, 2015a).

Obrázek 1 Organizační struktura HZS (Vilášek, 2014)

Generální ředitelství Hasičské záchranného sboru

Je součástí Ministerstva vnitra a řídí hasičské záchranné sbory krajů, záchranný útvar a školu. Jeho součástí jsou zařízení pro vzdělávání, technická zařízení a jiná účelná, např. Hasičský útvar ochrany Pražského hradu. Dále zde spadá Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Technický ústav požární ochrany v Praze, Skladovací a opravárenská zařízení HZS ČR a Školní výcvikové zařízení v Brně (Vilášek, 2014; Česká republika, 2015a).

Hasičské záchranné sbory krajů

V současnosti funguje 14 hasičských záchranných sborů s krajskou působností. Krajské hasičské záchranné sbory mají sídla v krajských městech s výjimkou HZS Středočeského kraje, které má sídlo v Kladně. Jednotlivé krajské HZS se dále člení na územní odbory (Vilášek, 2014; Česká republika, 2015a).

Záchranný útvar

Záchranný útvar HZS ČR v Hlučíně je útvar s celorepublikovou působností. Je určen k řešení mimořádných událostí velkého rozsahu (Vilášek, 2014; Česká republika, 2015a).

Škola

Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany sídlí ve Frýdku-Místku a poskytují vzdělání v oblasti požární ochrany, ochrany obyvatelstva, krizového řízení a integrovaného záchranného systému (Vilášek, 2014; Česká republika, 2015a).

4.2 Požární stanice

V rámci územních odborů HZS kraje se v souvislosti s plošným pokrytím a z důvodu vytvoření vhodné základny pro zajištění specializovaných služeb se vždy zřizuje jedna ze stanic typu:

- C1 – v obci s počtem obyvatel do 40 tisíc, kde HZS zabezpečuje výjezd dvou družstev,
- C2 – v obci s počtem obyvatel od 40 do 75 tisíc, kde HZS zabezpečuje výjezd dvou družstev,
- C3 – v obci s počtem obyvatel nad 75 tisíc, kde HZS zabezpečuje výjezd tří družstev (Hasičský záchranný sbor ČR, 2024).

S ohledem na plošné pokrytí a požární nebezpečí na území obce se zřizují stanice typu P:

- P0 – v obci s počtem obyvatel do 15 tisíc, kde jednotka HZS kraje vznikla sdružením prostředků obce a HZS kraje,
- P1 – v obci s počtem obyvatel do 30 tisíc nebo v části obce, kde HZS zajišťuje výjezd družstva o zmenšeném stavu,
- P2 – stanice, kde HZS zabezpečuje výjezd družstva a je vybavena stanovenou požární a výškovou technikou. Stanice se zřizuje v obcích:
 - do 15 tisíc obyvatel, pokud se obec skládá z více jak 10 % z budov s více než 5 nadzemními podlažími a pokud nelze uskutečnit přepravu automobilového žebříku nebo plošiny z jiné stanice do 15 minut,
 - nad 15 tisíc obyvatel, pokud nelze uskutečnit přepravu automobilového žebříku nebo plošiny z jiné stanice do 15 minut,
- P3 – v obci nebo části obce s počtem obyvatel do 30 tisíc, kde HZS zabezpečuje výjezd dvou družstev,
- P4 – v obci nebo části obce s počtem obyvatel nad 30 tisíc, kde HZS zabezpečuje výjezd dvou družstev (Hasičský záchranný sbor ČR, 2024).

5 JEDNOTKA SBORU DOBROVOLNÝCH HASIČŮ

Jednotkou se v tomto kontextu rozumí určitý organizační útvar, který byl zřízen v souladu se zákonem, s určitou vnitřní hierarchií a dělbou práce tvořený hasiči, vybavený požární technikou a věcnými prostředky pod vedením velitele jednotky.

Jednotka sboru dobrovolných hasičů (dále jen „jednotka SDH“) je takováto jednotka zřízena za účelem naplnění zákona o požární ochraně, a to buď jako organizační složka obce nebo jako součást podniku. V rámci požární ochrany jsou jednotky dobrovolných hasičů řazeny mezi jednotky požární ochrany. Jednotky požární ochrany se dělí na jednotky s územní působností zasahující i mimo území zřizovatele a na jednotky s místní působností, které zasahují zejména na území zřizovatele, pokud není požadován výjezd jinde v případě rozsáhlých mimořádných událostí. Požární ochranu a další úkoly v rámci ochrany obyvatelstva na území (Víšek, 2012; Hanuška, 2009; Středočeský kraj, 2016).

Jednotky s územní působností:

- JPO I – jednotka HZS kraje, s územní působností s dobou jízdy zpravidla do 20 minut jízdy z místa dislokace a dobou výjezdu od vyhlášení poplachu do 2 minut,
- JPO II – jednotka SDH obce, s územní působností s dobou jízdy zpravidla do 10 minut z místa dislokace, jednotka zabezpečuje výjezd jednoho (JPO II/1) nebo dvou (JPO II/2) družstev minimálně o zmenšeném početním stavu, zřizuje se ve vybrané obci nad 1000 tisíc obyvatel a dobou výjezdu jednotky od vyhlášení poplachu do 5 minut,
- JPO III – jednotka SDH obce, s územní působností s dobou jízdy zpravidla do 10 minut z místa dislokace, jednotka zabezpečuje výjezd jednoho (JPO III/1) nebo dvou (JPO III/2) družstev minimálně o zmenšeném početním stavu a zřizuje se ve vybrané obci nad 1000 obyvatel a dobou výjezdu jednotky od vyhlášení poplachu do 10 minut (Víšek, 2012; Hanuška, 2009; Středočeský kraj, 2016).

Jednotky s místní působností:

- JPO IV – jednotka HZS podniku,
- JPO V – jednotka SDH obce s působností zpravidla pro územní obce, která ji zřizuje,
- JPO VI – jednotka SDH podniku (Víšek, 2012; Hanuška, 2009; Středočeský kraj, 2016),

- JPO N – jednotka SDH obce nebo podniku, která není zařazena do plošného pokrytí území kraje jednotkami (Víšek, 2012; Hanuška, 2009; Středočeský kraj, 2016).

5.1 Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce

Jednotka je obcí zřizována jako její organizační složka, je tedy součástí organizační struktury obecního úřadu. Jednotka je zřizovaná na základě zřizovací listiny, kde je stanovena kategorie plánovaná, kategorie skutečná a počet hasičů v jednotce, ten nesmí být nižší, než je základní početní stav. V případě, že je jednotka SDH předurčena k provádění záchranných a likvidačních prací a k zajištění činností ochrany obyvatelstva, může se základní početní stav navýšit o počet členů potřebných k zajištění těchto úkolů (Víšek, 2012; Hanuška, 2009).

Jednotka SDH je zpravidla složena z členů, kteří tuto činnost vykonávají jako svoji hlavní pracovní činnost, případně z členů, kteří tuto činnost vykonávají na základě pracovní dohod (dohoda o pracovní činnosti nebo dohoda o provedení práce) nebo na základě dobrovolnosti mimo zákoník práce, pouze na základě dohody o členství v jednotce (Víšek, 2012; Hanuška, 2009).

5.1.1 Zřízení jednotky SDH obce

Prvním krokem zřízení jednotky SDH obce je projednání v zastupitelstvu obce. Je proto třeba zpracovat podkladní materiály pro rozhodnutí, jestli jednotku zřídit, nebo jestli sdružit prostředky s jiným subjektem povinným jednotku SDH zřídit a vytvořit jednotku společnou. Zřízení jednotky se musí projednat i s HZS kraje na územně příslušném územním odboru. Zde se projedná její kategorie v plošném pokrytí kraje a její další využitelnost v plnění úkolů ochrany obyvatelstva (Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí, 2014; Česká republika, 2001e)

Nábor členů pro jednotku SDH obce

Při náboru se spolupracuje s HZS kraje a s občanskými sdruženími působícími na úseku požární ochrany. Početní stavy se odvíjí od kategorie, do které byla jednotka zařazena, jedná se o minimální stav, kdy bude v obci zajištěna schopnost výjezdu družstva o zmenšeném početním stavu (viz Tabulka 1). Po zajištění dostatečného počtu členů jednotky SDH pro zajištění zásahu na území obce se vlastní zřízení projedná na zastupitelstvu obce. Při projednávání se rozhodne o konečné formě zřízení, jestli to bude jednotka vlastní jako součást obecního úřadu nebo organizační složka obce, tedy jednotka společná (Česká republika, 2001d; Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí, 2014).

Tabulka 1 Základní početní stav jednotky SDH obce (Česká republika, 2001d)

Funkce v jednotce	Kategorie jednotky					
	II/1	II/2	III/1	III/2	V	N
Velitel jednotky	1	1	1	1	1	1
Velitel družstva	2	5	2	5	2	2
Strojník (řidič)	3	6	4	6	2	2
Hasič	6	12	5	12	4	4

Po schválení zřízení jednotky SDH v zastupitelstvu obce se připravuje zřizovací dokumentace v listinné podobě. Minimální rozsah takové dokumentace musí obsahovat:

- Zřizovací listinu, nebo příslušnou smlouvu, podle které se zřizuje společná jednotka,
- stejnopis jmenovacího dekretu,
- seznam členů jednotky,
- dokumentaci o odborné způsobilosti členů,
- doklad o zdravotní způsobilosti členů pro výkon služby (Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí, 2014).

Vybavení technikou a věcnými prostředky

Následně je jednotka vybavena požární technikou a věcnými prostředky požární ochrany. Minimální požadavky na toto vybavení je stanoveno vyhláškou a odvíjí se od kategorie jednotky, další vybavení nad rámec této vyhlášky se odvíjí z předurčenosti jednotky pro záchranné práce, havárie s únikem nebezpečných látek a plnění úkolů v oblasti ochrany obyvatelstva (Česká republika, 2001d; Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí, 2014).

Odborná způsobilost členů jednotky

Každý člen jednotky SDH musí projít základním vstupním školením ze všeobecné bezpečnosti a ochrany zdraví při práci při činnosti v objektech a s majetkem obce. Po tomto

školení následuje školení odborné způsobilosti, bez které nemohou vykonávat funkce v jednotce. Odborná způsobilost se ověřuje zkouškou a jedná se o ověření znalostí:

- předpisů o požární ochraně, integrovaném záchranném systému, ochraně obyvatelstva a krizovém řízení,
- používání požární techniky a věcných prostředků požární ochrany,
- požárně technické charakteristiky a technickobezpečnostních parametrů látek,
- bezpečnosti práce a zásad první pomoci.

Základní odbornou přípravu a následný kurz odborné způsobilosti musí být absolvován nejpozději do 12 měsíců od zařazení do příslušné funkce v jednotce (Česká republika, 2001d; Česká republika, 1985c; Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí, 2014).

5.1.2 Výkon služby členů jednotky SDH obce

Výkonem služby jsou myšleny činnosti, kterými se předchází vzniku požárů a jejich zdolávání, snižování následků pohrom a jiných mimořádných událostí a provádění činností v souvislosti se zajištěním akceschopnosti jednotky zejména při:

- Údržbě požární techniky a věcných prostředků,
- Pravidelné odborné přípravě v jednotce,
- Účasti na přípravě k získání odborné způsobilosti nebo prodloužení platnosti osvědčení o odborné způsobilosti (Víšek, 2012; Hanuška, 2009; Řád výkonu služby v jednotkách hasičských záchranných sborů podniků, sborů dobrovolných hasičů obcí a sborů dobrovolných hasičů podniků, 2021).

Jednotky SDH jsou jednotky požární ochrany a součástí integrovaného záchranného systému a jako takové plní následující základní úkoly:

- požární zásah, činnosti směřující k lokalizaci požáru a jeho následné likvidaci, tedy je ukončeno nežádoucí hoření (Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí, 2014; Řád výkonu služby v jednotkách hasičských záchranných sborů podniků, sborů dobrovolných hasičů obcí a sborů dobrovolných hasičů podniků, 2021),

- záchranné práce, činnosti směřující k odvrácení bezprostředního ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí a vedoucí k přerušení jejich příčin prováděné při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech,
- v oblasti ochrany obyvatelstva se podílí na:
 - evakuaci obyvatel,
 - označování oblastí s výskytem nebezpečných látek,
 - varování obyvatel,
 - dekontaminaci postižených obyvatel nebo majetku,
 - humanitární pomoc obyvatelstvu a zajištění podmínek pro jeho nouzové přežití (Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí, 2014; Řád výkonu služby v jednotkách hasičských záchranných sborů podniků, sborů dobrovolných hasičů obcí a sborů dobrovolných hasičů podniků, 2021).

5.1.3 Podrobnosti o úkolech jednotek SDH obcí při ochraně obyvatelstva

Na základě havarijních plánů a předpokladu vzniku mimořádné události provádí HZS kraje, ve spolupráci s obcemi, analýzu potřeb zajištění plnění úkolů ochrany obyvatelstva. Tato analýza se provádí z pohledu

- jednotky s místní působností plní obecné úkoly ochrany obyvatelstva pro svého zřizovatele, tedy jednotky JPO II, JPO III a JPO V, případně jednotky, které nejsou zařazené do plošného pokrytí. Dané úkoly jsou plněny s ohledem na nebezpečí v daném území. Jednotky plní úkoly na území svého zřizovatele nebo na smluvním území, pokud jde o jednotky společné (Řád výkonu služby v jednotkách hasičských záchranných sborů podniků, sborů dobrovolných hasičů obcí a sborů dobrovolných hasičů podniků, 2021; Víšek, 2012; Hanuška, 2009).
- jednotky plní speciální úkoly ochrany obyvatelstva s územní působností. Předurčené jednotky plní úkoly vzhledem ke specifickým rizikům (povodňový plán, havarijní plán) i mimo území svého zřizovatele (Řád výkonu služby v jednotkách hasičských záchranných sborů podniků, sborů dobrovolných hasičů obcí a sborů dobrovolných hasičů podniků, 2021; Víšek, 2012; Hanuška, 2009).

Obecnými úkoly, které plní jednotky SDH obcí při záchranných pracích a pro ochranu obyvatelstva jsou

- a) záchranné a likvidační práce, zejména tedy:
 1. technická pomoc při odstraňování následků mimořádných událostí,
 2. protipovodňová ochrana v obci,
 3. čerpání vody,
 4. pomoc při pátrání a vyhledávání osob;
- b) podílení se na evakuaci obyvatel,
- c) označování oblastí s výskytem nebezpečných látek,
- d) varování obyvatelstva,
- e) podílení se na dekontaminaci obyvatel a majetku,
- f) humanitární pomoc obyvatelstvu a zajištění jeho nouzového přežití, kdy jde o zajištění:
 1. nouzového přežití obyvatelstva,
 2. humanitární pomoci obyvatelstvu a psychosociální pomoci postiženému obyvatelstvu,
 3. předlékařské laické zdravotnické pomoci,
 4. laické posttraumatické péče o postižené,
 5. technické pomoci v oblasti infrastruktury pro:
 - nouzové zásobování energií,
 - nouzové osvětlení,
 - nouzové zásobování vodou (Řád výkonu služby v jednotkách hasičských záchranných sborů podniků, sborů dobrovolných hasičů obcí a sborů dobrovolných hasičů podniků, 2021; Víšek, 2012; Martínek, 2013).

Speciálními úkoly, které plní předurčené jednotky v záchranných pracích a v ochraně obyvatelstva jsou:

- a) záchranné a likvidační práce; zejména

- a. záchranné práce při dopravních nehodách,
 - b. záchranné práce při havárii nebezpečných látek,
 - c. technická pomoc při odstraňování následků mimořádných událostí,
 - d. protipovodňovou ochranu;
- b) podíl na evakuaci obyvatelstva,
- c) podíl na označování oblastí s výskytem nebezpečných látek; členové jednotky,
- d) podíl na dekontaminaci postižených obyvatel nebo majetku, zejména
- a. organizace dekontaminačního místa,
 - b. výdej náhradních oděvů a pomůcek,
 - c. dekontaminace techniky pomocí rámců a kartáčů,
 - d. dekontaminace zasahujících jednotek nebo složek IZS;
- e) podíl na humanitární pomoci obyvatelstvu a zajištění podmínek pro jeho nouzové přežití, zejména
- a. stavba stanů pro nouzové ubytování, včetně zajištění vytápění a osvětlení nebo pomoc při vybudování a obsluze materiální základny humanitární pomoci,
 - b. zajištění obsluhy kontejneru pro nouzové ubytování,
 - c. vybudování sociálních zařízení pro evakuované,
 - d. dovoz a výdej stravy,
 - e. výdej náhradních oděvů,
 - f. zajištění stravy v nouzových podmínkách,
 - g. evidence nouzově ubytovaných (Řád výkonu služby v jednotkách hasičských záchranných sborů podniků, sborů dobrovolných hasičů obcí a sborů dobrovolných hasičů podniků, 2021; Víšek, 2012; Martínek, 2013).

5.2 Dobrovolní hasiči v zahraničí

Jednotky dobrovolných hasičů nejsou regionální záležitostí v rámci České republiky, ale jde o záležitost v různých formách využívanou po celém světě. Dobrovolné jednotky hasičů zde

zastávají důležitou roli při zajištění požární ochrany, plnění úkolů civilní ochrany i v rámci podpůrné funkce pro jednotky profesionální (Nedder, 2020).

Estonsko

Estonsko provozuje vedle 72 národních hasičských brigád i 120 dobrovolných záchranných brigád. Dobrovolnické záchranné brigády jsou převážně umístěny ve venkovských oblastech nebo satelitních oblastí měst a obcí. U dobrovolných brigád mají alespoň dva dobrovolníci pohotovostní službu, aby byli schopni vyrazit v rozmezí jedné až patnácti minut (Estonian Rescue Board, 2023).

Austrálie

V rámci Austrálie funguje mnoho jednotek dobrovolných hasičů, které jsou zřizovány jednotlivými státy nebo teritorii.

Ve státě New South Wales operuje New South Wales Rural Fire Service, která se skládá ze skoro 2 000 stanic se skoro 76 000 členy. Mají na starost přes 90 % území státu, které se převážně skládá z pastvin (NSW Government, 2023).

Ve státě Victoria operuje Country Fire Authority. Jde o dobrovolnickou a komunitně zaměřenou organizaci. Škála úkolů, které plní, se pohybuje od hašení požárů, nakládání s nebezpečnými látkami až po plnění podpůrných rolí (Country Fire Authority, 2023).

Ve státě West Australia působí Volunteer Fire and Rescue Service Brigades. Ty se převážně zaměřují na hašení požárů v budovách, záchranné práce při dopravních nehodách a ochranu majetku (Department of Fire and Emergency Services, 2021).

Německo

V Německu je požární ochrana a další úkoly civilní ochrany poskytována z 97 % jednotkami dobrovolných hasičů (Freiwillige Feuerwehr). Ve venkovských oblastech jsou stanice plně obsazeny dobrovolníky, ve středních městech jsou z části obsazeny profesionálními hasiči a velká města zpravidla se 100 000 obyvateli a více provozují požární sbory plně obsazeny profesionálními hasiči. Ty ale obvykle mají i několik sborů dobrovolných, které jsou povolány v případě mimořádných událostí velkého rozsahu (Berliner Feuerwehr, 2023; Freiwillige Feuerwehr München, 2023).

Irsko

Jako odnož Civilní Obrany Irska působí Auxiliary Fire Service. Byla zřízena jako záložní síla pro profesionální jednotky. Členovy služby jsou neplacení dobrovolníci, kteří mohou být povoláni k plnohodnotné placené službě, pokud by bylo třeba. Jsou zpravidla povoláváni v případech záplav, nouzového zásobování vodou nebo v případě událostí velkého rozsahu, kdy jsou profesionální jednotky vytíženy (Dublin Civil Defence, 2023).

Slovinsko

Sdružení hasičů Slovinska je nezávislé, neziskové, nepolitické a humanitární sdružení dobrovolných hasičů. Funguje na základě zákona o spolcích a zákona o požární ochraně. Jde o svaz všech sborů dobrovolných hasičů, všech sborů dobrovolných průmyslových hasičů a hasičských sborů, které jsou organizovány na obecní, meziobecní a krajské úrovni. Je to sdružení, jehož cílem není pouze požární ochrana, ale je to místo kde lidé mohou nalézt sociální pomoc, solidaritu a nezištnou pomoc v případě jakékoliv nehody (Gasilska zveza Slovenije, 2022; Gasilska zveza Slovenije, 2022).

6 DÍLČÍ ZÁVĚR

Jedním z úkolů státu je ochrana života a zdraví jednotlivce. K zajištění tohoto úkolu má k dispozici řadu nástrojů, které vycházejí ze zákonného rámce krizové legislativy. Hlavním nástrojem zajištění ochrany života a zdraví jednotlivce a k zajištění bezpečnosti státu je integrovaný záchranný systém. Je to systém koordinace jeho složek při přípravě a řešení mimořádných událostí. Systém vznikl jako reakce na zvyšující se počet a náročnost každodenních mimořádných událostí. Páteří systému je Hasičský záchranný sbor České republiky, který zaštituje jeho činnost. Složky integrovaného záchranného systému se během samostatné činnosti a při provádění společných zásahů podílejí na plnění úkolů ochrany obyvatelstva.

Jednou z hlavních složek integrovaného záchranného systému jsou jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí, tedy jednotky sboru dobrovolných hasičů. Tyto jednotky zajišťují požární bezpečnost na většině území České republiky, zejména v oblastech s vysokou dobou dojezdu jednotek HZS ČR. Jednotky jsou zakládány převážně obcemi jako jejich organizační složka a na základě konzultace s HZS ČR se rozhodne jejich kategorie, tedy jestli budou zasahovat pouze v rámci území své obce nebo i mimo ně.

Jednotky sboru dobrovolných hasičů zastávají v rámci integrovaného záchranného systému důležitou roli a to nejenom při jeho běžné činnosti, kdy asistují a doplňují jednotky HZS ČR, ale také při přípravě a řešení mimořádných událostí, kdy připravují území zřizovatele na mimořádné události velkého rozsahu, pomáhají s jejich řešením a plní úkoly ochrany obyvatelstva v rámci civilní ochrany.

Jednotky dobrovolných hasičů nejsou záležitostí jenom České republiky, ale jsou v různých formách využívány po celém světě. Jednotky dobrovolných hasičů jsou v zahraničí běžně zřizovány, ať už k řešení úkolů na poli požární ochrany nebo součástí Civilní obrany pro plnění úkolů, které jim z této pozice vyplývají, nebo pro řešení mimořádných událostí velkého rozsahu jako jsou rozsáhlé lesní požáry, povodně, zemětřesení a jiné.

Zpracováním teoretických podkladů je vidět, že organizace a fungování jednotek sborů dobrovolných hasičů je ze strany zákona komplexně podchycena. V návaznosti na závěrečnou kapitolu, kde byly ve zkratce představeny některé dobrovolné hasičské jednotky, budou tyto teoretické podklady komparovány se způsoby organizace a fungováním dobrovolných hasičských jednotek ve vybraných zemích. Provedením komparace bude splněn poslední stanovený dílčí úkol.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 KOMPARACE PŘÍSTUPŮ VYBRANÝCH STÁTŮ K ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY DOBROVOLNÝCH HASIČŮ

Cílem této práce je komparace, tedy srovnání přístupů k organizaci jednotek dobrovolných hasičů vybraných států. První část je věnována výběru zemí k porovnání, sběru dat a samotné komparaci. V závěru jsou shrnuty výsledky a na jejich základě jsou navržena vhodná opatření ke zlepšení.

7.1 Výzkumný problém

Problém zkoumání je definován v názvu hlavní kapitoly. Téma bylo vybráno z důvodu prohloubení znalostí ohledně organizace a činnosti jednotek dobrovolných hasičů, k pochopení, jakým způsobem jsou dobrovolní hasiči organizováni v zahraničí a na základě tohoto zjištění navrhnout opatření, která by vedla ke zjednodušení činnosti dobrovolných hasičů v České republice.

7.1.1 Metodologie výběru zemí a odborných pracovníků

Jako vhodné subjekty k provedení komparace byly vybrány Polská republika, Rakouská republika, Estonská republika a Dánské království. Výběr proběhl primárně na základě kulturní a historické blízkosti s Českou republikou. Hlavní důvodem, který vedl k výběru takovýchto kategorií pro výběr je, že kulturní vývoj a historické události ovlivňují přístup daného státu k řešení určitých problémů, v daném případě je tímto problémem organizace jednotek dobrovolných hasičů. Polsko a Rakousko byly vybrány z důvodu kulturní blízkosti a rozdílných historických událostí, které oba státy zažily v minulém století. Z podobného důvodu bylo vybráno Estonsko, kdy kulturně je to země velmi odlišná, ale se sdílenou historií s ohledem na minulá století. Jako poslední bylo vybráno Dánské království jako země s odlišnou kulturou a historií.

Na základě zpracované teoretické části této práce byly stanoveny kritéria, která budou porovnávána v následné komparaci se zahraničím. Kritéria stanovená ke komparaci jsou:

- Založení jednotky,
- podmínky pro výkon činnosti,
- výcvik a průběžné vzdělání,
- minimální složení jednotky,

- financování,
- dělení jednotek,
- předurčenost jednotek,
- výkon služby,
- odměňování/kompenzace.

7.1.2 Sběr dat

Dalším krokem byl sběr dat. Výběr správně metody pro sběr dat je klíčový pro jakýkoliv výzkum. V tomto případě byla pro sběr dat v rámci České republiky využita obsahová analýza, která je obsahem teoretické části této práce a je i s ohledem na porovnávaná kritéria shrnuta dále v této kapitole. Obsahová analýza je výzkumná technika využívaná k interpretaci smyslu různých textových dat. Může se použít při k analýze např. knih a článků a dalších textových zdrojů. Obsahová analýza několik výhod. Je to flexibilní metoda, která může být použita k analýze většího množství dat, její pomocí lze identifikovat vzorce a trendy v datech. Jde o objektivní a systematický způsob analýzy, který zajišťuje spolehlivost a platnost výsledku. Má však i svá negativa. Může být časově velmi náročná v případě analýzy velkého množství dat, interpretace dat může být subjektivní a záviset na porozumění a znalosti tématu a může být obtížné identifikovat klíčové údaje v datech (Sociologický ústav AV ČR, V.V.I, 2018a).

Pro získání relevantních dat byly nejprve osloveny zastupitelské úřady daných zemí s dotazem na organizace zaštiťující činnost jednotek dobrovolných hasičů. Zástupcům těchto organizací byly prostřednictvím e-mailu rozeslány dotazy na způsob řešení stanovených kritérií v dané zemi. Oslovenými byly organizace Päästeliit pro Estonsko, Beredskabsforbundet pro Dánsko, Związek Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej pro Polsko a Österreichische Bundesfeuerwehrverband pro Rakousko.

Pro komunikaci se zahraničními odborníky byla využita metoda dotazování prostřednictvím e-mailové komunikace. Tato metoda umožňuje získat přímé informace od odborníků v daném oboru. Jde o efektivní způsob, jak získat podrobné a specifické informace, které nebyly dostupné prostřednictvím jiných zdrojů. Tato metoda má také svá negativa, jako je například možnost zkreslení informací nebo nízká odpovědnost. Veškerá komunikace probíhala v anglickém jazyce a je zde také možnost ztráty kontextu v překladu a následné

špatné interpretace. Odpovědi od zahraničních pracovníků byly následně zpracovány pomocí obsahové analýzy, stejně jako data získaná v rámci České republiky. Tento proces zahrnoval pečlivé přečtení odpovědí a následný překlad do češtiny. Poté byly identifikovány klíčové informace v odpovědích, které se týkaly stanovených kritérií komparace. Informace byly následně kategorizovány podle relevantních kritérií. Tím bylo umožněno srovnání, jak každá země řeší dané kritérium.

7.2 Shrnutí přístupu vybraných států k řešení problematiky dobrovolných hasičů

Z oslovených zástupců organizací na prvotní dotazy odpověděli všechny s výjimkou zástupce z Rakouska a na následné doplňující dotazy reagoval pouze zástupce organizace Päästeliit z Estonska. Informace shrnuté dále v kapitole byly primárně získány z poskytnutých zákonů a v některých případech doplněné z informací na základě doplňujících dotazů a z informací získaných z internetových zdrojů převážně z oficiálních stránek dotyčných organizací.

7.2.1 Česká republika

V České republice jsou jednotky dobrovolných hasičů zastřešovány Sdružením hasičů, Čech, Moravy a Slezska. Sdružení pomáhá koordinovat činnost jednotek dobrovolných hasičů na celostátní úrovni. Zastupují zájmy dobrovolných hasičů při komunikaci a vyjednávání na různých úrovních, včetně komunikace s vládními orgány a dalšími institucemi. Sdružení podporuje vzdělávání dobrovolných hasičů a jejich výcvik prostřednictvím různých programů a iniciativ.

Jednotky dobrovolných hasičů jsou při výkonu činnosti v rámci požární ochrany, ochrany obyvatelstva a dalších úkolů jsou pod záštitou Hasičského záchranného sboru jako složka integrovaného záchranného systému.

Právní úprava

Nejvýznamnějším zákonem na základě, kterého operují jednotky dobrovolných hasičů je Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. Zákon upravuje zřizování jednotek. Dalším významným právním předpisem je Vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, který upravuje způsob fungování jednotek požární ochrany od jejich výcviku po organizační složení a techniku.

Další zákony, které upravují činnost jednotek dobrovolných hasičů, jsou Krizový zákon, Zákon o integrovaném záchranném systému a jejich prováděcí předpisy.

Založení jednotky

Možnost založení jednotky je projednána v zastupitelstvu dané obce. Rozhodnutí je na základě shromážděných podkladů pro rozhodnutí, jestli jednotu zřídit nebo jestli zřídit jednotku společnou s jiným subjektem povinným zřídit jednotku požární ochrany. Rozhodnutí je následně konzultováno s Hasičským záchranným sborem kraje, kdy je vyřešena, do jaké kategorie bude jednotka zařazena. Po zajištění techniky a minimálního počtu dobrovolníků je v zastupitelstvu obce opětovně projednáno zřízení jednotky, kdy výstupem ze zasedání je zřizovací listina jednotky (Česká republika, 1985c; Česká republika, 2001d)

Podmínky pro výkon činnosti

Pro výkon činnosti dobrovolného hasiče musí být absolvováno minimálně 40 hodin základní přípravy. Být zdravotně způsobilý a fyzicky zdatný. Minimální věk není zákonem stanoven, ale je řešen individuálně v rámci interních pravidel dané jednotky.

Výcvik a průběžné vzdělávání

Dobrovolná hasiči musí do 1 roku od zařazení k jednotce splnit vstupní základní odbornou přípravu v minimální délce 40 hodin. Základní odborná příprava obsahuje kapitoly zabývající se organizací požární ochrany, ochranou zdraví a života hasiče, první pomocí, požární prevencí a technickým výcvikem. Hasič, který je určen k používání izolačního dýchacího přístroje má základní odbornou přípravu prodlouženou o absolvování specializačního kurzu nošení dýchací techniky, který organizuje HZS kraje. Základní odbornou přípravu organizuje, provádí a její splnění kontroluje velitel jednotky dobrovolných hasičů (Hasičský záchranný sbor České republiky, 2014; Česká republika, 2001d).

Velitel jednotky dobrovolných hasičů stanovuje témata pravidelné odborné přípravy na daný rok. Vychází při tom z předurčenosti jednotky k provádění záchranných prací nebo k ochraně obyvatelstva a z témat pravidelné odborné přípravy stanovených na daný kalendářní rok MV-GŘ HZS ČR (MV GŘ HZS ČR, 2016; Česká republika, 2001d).

Minimální složení

Minimální složení jednotek dobrovolných hasičů pro zajištění plošného pokrytí požární ochrany se odvíjí od jejich zařazení do kategorie jednotky požární ochrany. Pro jednotky v kategorii JPO II/1 je základní počet členů stanoven na 12 s minimálním počtem v pohotovosti na výjezd na 4 členy. Pro jednotky JPO II/2 je tento počet stanoven na 24 s počtem 8 členů v pohotovosti na výjezd. Kategorie JPO III/1 a JPO III/2 má stanovený počet členů obdobně jako JPO II. U jednotek kategorie JPO V je stanoven minimální počet na 9 s počtem 4 členů v pohotovosti na výjezd (Česká republika, 2001d).

Financování

Jednotky dobrovolných hasičů jsou primárně financovány z rozpočtu zřizovatele, další významná složka financí jsou dary od právnických nebo fyzických osob. Do financování jednotky lze zařadit i dotace z krajské úrovně, které jsou poskytnuty na základě zákona o požární ochraně. Dále jsou poskytovány účelové neinvestiční dotace, jedná se o finanční prostředky poskytované z rozpočtu ministerstva vnitra prostřednictvím krajského úřadu na tzv. přenesený výkon státní správy, jde tedy o prostředky poskytované za zásah SDH obce mimo území zřizovatele, na podporu akceschopnosti jednotky SDH obce zasahovat mimo území zřizovatele a na odbornou přípravu velitelů a strojníků nebo na specializační kurzy pro členy jednotky (Česká republika, 1985c).

Dělení jednotek

Jednotky dobrovolných hasičů jsou součástí jednotek požární ochrany a jako takové jsou děleny na jednotky s územní a místní působností, tedy na jednotky, které zasahují i mimo území svého zřizovatele a na jednotky, které zasahují jen na území svého zřizovatele.

Jednotky s územní působností:

- JPO I – jednotka hasičského záchranného sboru,
- JPO II – jednotka SDH obce,
- JPO III – jednotka SDH obce (Česká republika, 1985c).

Jednotky s místní působností:

- JPO IV – jednotka hasičského záchranného sboru podniku,
- JPO V – jednotka SDH obce,
- JPO VI – jednotka SDH podniku (Česká republika, 1985c).

Předurčenost jednotek

V rámci plošného pokrytí je velikost a druh jednotky volen tak, aby katastrální území obce bylo v závislosti na stupni nebezpečí zabezpečeno minimálním množstvím sil a prostředků jednotek požární ochrany. Na základě tohoto jsou jednotky určeny pro provádění záchranných prací a likvidačních prací, pro provádění úkolů ochrany obyvatelstva (Hasičský záchranný sbor České republiky, 2024).

Výkon služby

Dobrovolní hasiči vykonávají svou činnost dobrovolně na základě smlouvy nebo dohody o vykonání činnosti se zřizovatelem dané jednotky. Velitel jednotky zpravidla vykonává svou činnost jako hlavní pracovní poměr. Velitel jednotky připravuje rozpis pohotovostí pro členy, tak aby byla zajištěna akceschopnost jednotky.

Odměňování/kompenzace

Členové jednotek dobrovolných hasičů tuto činnost vykonávají dobrovolně a jako takové nemají nárok na odměnu. Obec, jako zřizovatel, může členům jednotky poskytnout finanční, nebo jiné odměny. Vzniká mu však nárok na refundaci mzdy. Zřizovatel jednotky má povinnost poskytnout náhradu ušlého výdělku člena jednotky dobrovolných hasičů. Zaměstnavatel může zaměstnanci tuto refundaci poskytnout a následně žádat sám nebo prostřednictvím zaměstnance u zřizovatele o proplacení ušlé mzdy (Česká republika, 2006l; Česká republika, 1985c).

7.2.2 Estonská republika

Veškeré dobrovolnické záchranné jednotky zde fungují jako samostatné organizace. Jsou zaštiťovány Estonskou záchrannou asociací (Päästeliit), která je zastupuje ve vyjednávání se státem. Dobrovolní hasiči jsou zde jednou ze tří hlavních odvětví, dalšími jsou námořní záchrana a speciální záchrana např. hledání ztracených osob, záchrana z výšek, preventivní činnost (Estonian Rescue Board, 2023).

Právní úprava

Hlavním zákonem, který upravuje práva a povinnosti všech, kteří se chtějí dobrovolně podílet na činnosti záchranných složek, je Záchranný zákon z roku 2010. V oblasti požární ochrany a prevence se dobrovolní hasiči řídí Zákonem o požární bezpečnosti. V případě mimořádných událostí velkého rozsahu se dobrovolní hasiči podílejí na jejich řešení v souladu se Zákonem o stavu nouze a Nouzovým zákonem.

Založení jednotky

Jednotky jsou zakládány samotnými dobrovolníky jako nestátní neziskové organizace. Jejich založení je konzultováno s Estonskou Záchrannou Radou, u které dobrovolníci projdou výcvikem a následně na základě uzavřené smlouvy provádějí záchrannou činnost (Estonsko, 2024a).

Podmínky pro výkon činnosti

Přijít může být kdokoliv komu je 18 let a splňuje podmínky pro kvalifikaci dobrovolného záchranáře. Podmínky pro kvalifikaci jako dobrovolný záchranář jsou fyzická zdatnost, zdravotní způsobilost a základní výcvik. Postup při ověřování stanovených podmínek stanovuje příslušné ministerstvo (Estonsko, 2024a).

Přijetí jako dobrovolník je organizováno Estonskou Záchrannou Radou (Estonian Rescue Board, 2023).

Výcvik a průběžné vzdělání

Základní školení dobrovolných záchranářů je organizovaný Estonskou Záchrannou Radou a skládá se ze dvou úrovní. Před účastí na každé úrovni školení je potřeba splnit online školení teorie (Estonsko, 2024a).

Na první úrovni si projdou dvěma večerními přednáškami prováděnými u jednotky profesionálních hasičů. Zde získají základní vzdělání v oblasti preventivní práce, strukturu Estonské Záchranné Rady, informace o civilní obraně a požární bezpečnost. Po úspěšném splnění se mohou podílet na záchranných operacích, pod dohledem profesionálů (Estonsko, 2024a).

Druhá úroveň je třídní a skládá se z přednášek a praktických cvičení. Naučí se zde jak zvládat požáry a jak používat techniku při záchranných operacích pod dohledem profesionálních hasičů. Úspěšným splněním získají právo na samostatné zásahy bez dohledu profesionálů (Estonsko, 2024a).

Minimální složení jednotky

Minimální počet hasičů v jednotce pro zajištění požárního pokrytí, není zákonem stanoveno. Je to regulováno smlouvou, kdy na jeden vůz musí být alespoň tři osoby. Toto se může lišit v závislosti na situaci a smlouvě (Estonian Rescue Board, 2023).

Financování

Jednotky dobrovolných hasičů jsou financovány z vlastních zdrojů, z příspěvků od místních samospráv, z příspěvků od veřejnosti, z dotací ze státního rozpočtu prostřednictvím Záchrané Rady nebo z dotací z projektů EU (Estonian Rescue Board, 2023).

Dělení jednotek

Jednotky dobrovolných hasičů nejsou nijak děleny.

Předurčenost jednotek

Jednotky dobrovolných hasičů nejsou nijak předurčeny pro plnění zvláštních úkolů.

Záchrané operace na vodě a jiné speciální činnosti jsou prováděny specializovanými dobrovolnými jednotkami (Estonian Rescue Board, 2023).

Výkon služby

Dobrovolní hasiči vykonávají službu, kdy mohou, zejména ve svém volném čase. V určitých případech se výkon činnosti přizpůsobuje podmínkám smlouvy mezi dobrovolnou jednotkou a Záchranou Radou (Estonian Rescue Board, 2023).

Odměňování/kompenzace

Dobrovolní záchranáři mohou obdržet kompenzaci za vydané náklady na dopravu, komunikaci a jiné nezbytné výdaje spojené s výkonem činnosti pro Estonskou Záchranou Radu. Typ a výše kompenzace je určena Záchranou Radou (Estonsko, 2024a; Estonsko, 2024b).

Dobrovolní záchranáři mohou být odměněni za dlouhou službu nebo za vynikající plnění povinností. Odměna může být v podobě finanční odměny, dárku, čestného osvědčení nebo udělení čestné medaile za záchrané služby. Dobrovolníci, kteří se podílejí na rozsáhlých nebo dlouhodobých záchranných operacích, dostávají odměnu za čas strávený účasti na záchrané operaci (Estonsko, 2024a; Estonsko, 2024b).

V současnosti je vyjednávána změna zákona, která by umožňovala dobrovolníkům provádět zásahy a mít tento čas proplacen (Estonian Rescue Board, 2023).

7.2.3 Dánské království

V Dánsku je požární ochrana zajišťována z 82 % hasiči na částečný úvazek a dobrovolnými hasiči. V současnosti je zde založeno 66 jednotek dobrovolných hasičů. Dobrovolní hasiči jsou sdružováni pod Asociací záchranných služeb (Beredsksforbundet, 2024).

Právní úprava

Hlavním zákonem upravujícím havarijní připravenost je zákon o Vyhlášení nouzového stavu (Dánské království, 2017).

Založení jednotky

Jednotky dobrovolných hasičů jsou založeny na doporučení zastupitelstvu obce od místně příslušné jednotky profesionálních hasičů (Dánské království, 2017; Beredsksforbundet, 2024).

Podmínky pro výkon činnosti

Podmínky pro výkon činnosti jako hasič brigádník nebo dobrovolník jsou čistý trestní rejstřík, umět mluvit a rozumět dánsky, věk v rozmezí 18–50 let, být ve fyzické kondici (přesnější požadavky jsou stanoveny individuálně stanici od stanice), být zdravotně způsobilý a psychicky odolný (Dánské království, 2017; Beredsksforbundet, 2024).

Vzdělávání

Základní vzdělání je organizováno jako směs večerního a víkendového kurzu jednou za týden. Na některých stanicích lze základní výcvik provést ve dvou všedních dnech. Celkový rozsah výcviku v rozsahu 74 hodin je prováděn na místní hasičské zbrojnici. Školení jsou prováděna s ohledem na soukromý život jednotlivce (Beredsksforbundet, 2024).

Na základní výcvik navazuje funkční výcvik v rozsahu 148 hodin. Výcvik je prováděn buď v rámci čtyř pracovních dnů, nebo osmi víkendů. V této části výcviku se účastníci naučí první pomoc, práci v zakouřeném prostředí, vyhledávání, vyprošťování z aut a další úkony potřebné pro výkon hasičské činnosti (Beredsksforbundet, 2024).

Minimální složení jednotky

Jednotka dobrovolných hasičů se skládá minimálně z 10 členů.

Financování

Jednotky jsou financovány z rozpočtů obcí a ze státního rozpočtu.

Dělení jednotek

Jednotky jsou děleny na čistě dobrovolné a na požárníky-brigádníky, kteří nejsou dobrovolníci v pravém slova smyslu, protože vykonávají činnost na poloviční úvazek a za finanční odměnu. Jednotky dobrovolných hasičů jsou děleny podle úkolů, na které se zaměřují. Zaměřují se na úkoly spojené s bojem s požáry, logistikou, první pomocí, přírodními katastrofami, budováním zázemí, záchrannými operacemi (Beredskabs Forbundet, 2024).

Předurčenost jednotek

Předurčenost jednotek souvisí s jejich dělením.

Výkon služby

Hasič-brigádník vykonává službu na poloviční úvazek. Výkon služby dobrovolných hasičů je na základě smlouvy o dobrovolné činnosti. Dobrovolníci hasiči nemají pohotovost a jsou povolávání dle potřeby, zejména k rozsáhlejším požárům, chemickým haváriím, dopravním nehodám. Některé stanice mají vybavení potřebné pro zásahy na moři a na takových zásazích se podílejí (Dánské království, 2017; Beredskabsforbundet, 2024).

Odměňování/kompence

Dobrovolní hasiči nejsou nijak odměňováni.

7.2.4 Polská republika

Jednotky dobrovolných hasičů fungují jako spolky a jsou součástí jednotek požární ochrany. Jako takové mají vlastní vybavení potřebné ke zdolávání požárů, přírodních katastrof a jiných hrozeb. Mezi jejich úkoly se řadí plnění úkolů Civilní ochrany, provádění a výuka první pomoci, preventivní činnost v oblasti požární ochrany, pomáhání a začleňování do místní komunity. Sbory dobrovolných hasičů sdružuje Svaz sborů dobrovolných hasičů Polské republiky za účelem zastupování jejich zájmů a prosazování a realizace jejich cílů (Ochotnicze Staze Pozarne, 2012).

Právní úprava

Hlavním zákonem je zákon ze dne 17. 12. 2021 o jednotkách dobrovolných hasičů, který upravuje úkoly a organizaci dobrovolných hasičů při výkonu jejich činnosti. Dalším důležitým zákonem je Zákon o spolcích z roku 1989, na základě kterého jsou dobrovolné jednotky zřizovány (Polsko, 2021a; Polsko, 1989b).

Dalšími zákony, které upravují činnost dobrovolných hasičů, jsou Zákon o požární ochraně, Zákon o obecně prospěšné činnosti a dobrovolnictví a Zákoník práce.

Založení jednotky

Jednotka dobrovolných hasičů se zakládá jako spolek podle Zákona o spolcích a k jejímu založení je potřeba minimálně 7 osob (Polsko, 1989b).

Podmínky pro výkon činnosti

Člen spolku může vykonávat činnost jako dobrovolný hasič a podílet se na záchranných pracích v případě, že je starší 18 let a mladší 65 let. Pokud je starší 65 let, může se podílet na záchranných pracích jako řidič v případě, že splňuje zdravotní prohlídku potřebnou pro řízení záchranných vozidel. Dále dobrovolníci musí mít sjednané zákonem stanovené pojištění, projít zdravotní prohlídkou, projít bezpečnostním tréninkem a úspěšně zakončit základní výcvik připravující na přímé zapojení do záchranných prací (Polsko, 2021a; Polsko, 1989b).

Vzdělávání

Dobrovolní hasiči projdou vstupním školením zaměřeným na bezpečnost a ochranu zdraví při práci a následně projdou základním výcvikem, kde se naučí postupy zdolávání požárů a provádění záchranných prací. Výcvik a specializační kurzy přípravy pro dobrovolné hasiče provádí zdarma Státní hasičský sbor. Součástí těchto kurzů se provádí kurz přípravy hasičů k získání kvalifikace a oprávnění k řízení záchranných vozidel (Polsko, 2021a; Polsko, 1989b).

Minimální složení jednotky

K této kategorii nebyly získány potřebné informace.

Financování

Provozní náklady jednotek dobrovolných hasičů jsou hrazeny zejména z rozpočtů místních samospráv, financemi ze státního rozpočtu převedenými přes Státní hasičský sbor, příjmy pojišťoven, financemi od fyzických a právnických osob poskytnuté v podobě příspěvků a darů, finančními prostředky z veřejných sbírek a vlastními prostředky (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, 2024).

Dělení jednotek

Jednotky dobrovolných hasičů jsou rozděleny na běžné jednotky a jednotky zařazené do národního záchranného a protipožárního systému (KSRG). Takto zařazené jednotky musí splňovat podmínky stanovené Ministerstvem vnitra a ředitelem Státního hasičského sboru pro vybavení a výcvik, v souladu s Nařízením Ministerstva vnitra, které umožňuje samostatně provádět záchranné operace (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, 2024).

Předurčenost jednotek

Jednotky zařazené do národního záchranného a protipožárního systému jsou výcvikem a vybavením, které využívají předurčeny k provádění specializovaných záchranných operací (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, 2024).

Výkon služby

K této kategorii nebyly získány potřebné informace.

Odměňování/kompenzace

Dobrovolná hasiči mají nárok na odměnu za účast na záchranných akcích, školení nebo cvičení. Výši odměny stanoví každé 2 roky zastupitelstvo příslušné obce. Odměna se účtuje za každou započatou hodinu počítanou od ohlášení výjezdu jednotky nebo připravenosti k výjezdu bez ohledu na počet výjezdů v rámci jedné hodiny nebo za každou započatou hodinu školení. Odměny jsou hrazeny z rozpočtu příslušné obce (Polsko, 1974c; Polsko, 2003d).

Dobrovolní hasiči mají nárok na speciální záchranný příspěvek. Příspěvek je poskytován, pokud se dotyčný aktivně účastní záchranných operací po dobu 25 let (20 let v případě žen) nebo dosáhl 65 let věku (60 let pro ženy) (Polsko, 1974c; Polsko, 2003d).

Dobrovolní hasiči mají nárok na odškodnění v případě újmy na zdraví nebo vzniku škody na majetku při provádění záchranných prací nebo při přesunu na místo, kde záchranné práce budou prováděny (Polsko, 1974c; Polsko, 2003d).

7.2.5 Rakouská republika

Požární ochrana v Rakousku je převážně zajišťována dobrovolnými jednotkami. Profesionální jednotky jsou zřízeny pouze v šesti zemských městech. Organizaci požární

ochrany si řídí každá spolková země samostatně. Centrálně je spolkovou vládou řízena pouze Civilní ochrana (Österreiche bundes feuerwehr verband, 2024).

Právní úprava

Základním zákonem je Dolnorakouský zákon o hasičském záchranném sboru z roku 2015. Zákon upravuje povinnosti na poli požární prevence, zakládání a organizaci jednotek požární ochrany (Rakousko, 2015).

Založení jednotky

Jednotka dobrovolných hasičů je založena zápisem do registru hasičů. Podmínkou pro zápis je minimálně 10 vhodných osob, které písemně projeví zájem o založení jednotky a o vstup do ní (Rakousko, 2015).

Podmínky pro výkon činnosti

Podmínkou po výkon činnosti jsou dosažení minimálního věku, v některých spolkových zemích to může být i 15 let, fyzická a zdravotní způsobilost, trestní bezúhonnost a splnění základní výcviku (Österreiche bundes feuerwehr verband, 2024).

Vzdělávání

Každý nový člen jednotky musí absolvovat základní výcvik, který je prováděné obvykle u vlastní jednotky. V Rakousku existuje celostátní výcvikový program *Základní výcvik 2000 (Grundausbildung 2000)*. Cvičení se zaměřuje na oblasti jako je organizace a pravidla chování, prevence úrazů/první pomoc, oblečení, vozidla a vybavení, ochrana dýchacích cest a těla, informační služba, teorie požárů a hašení (Österreichischer Bundesfeuerwehrverband, 2011).

Pro postup na další pozice v organizaci musí hasič absolvovat specializační kurzy (Österreichischer Bundesfeuerwehrverband, 2011).

Minimální složení jednotky

Minimální počet členů jednotky dobrovolných hasičů je deset. Jednotky musí mít dostatek hasičů a být technicky vybaveny, aby byly schopny plnit úkoly vycházející z příslušného zákona (Rakousko, 2015).

Financování

Hlavní část financování dobrovolných jednotek pochází z rozpočtů obcí, v jejichž obvodu byly zřízeny. Část financí pochází z poskytnutých dotací na nákup potřebné techniky nebo

vozidel. S financováním dobrovolných sborů pomáhá i veřejnost prostřednictvím poskytnutých darů ať individuálně nebo při sbírkách pořádaných na hasičských slavnostech nebo jiných akcích (Bundesministerium Finanzen, 2024).

Dělení jednotek

Jednotky požární ochrany obecně jsou děleny na profesionální, fungující v šesti velkých městech v Rakousku a dobrovolné, které zajišťují požární ochranu po celém území Rakouska. Samotné dobrovolné jednotky nejsou nijak děleny (Österreichische bundes feuerwehr verband, 2024).

Předurčenost jednotek

Na základě dostupných informací nejsou jednotky předurčeny k plnění zvláštních úkolů.

Výkon služby

Výkon služby je na základě dobrovolnosti (Rakousko, 2015).

Odměňování/kompenzace

Dobrovolní hasiči nejsou odměňováni.

7.3 Výsledky komparace a diskuse

Tabulka 2 Komparace (zdroj: vlastní)

Kategorie	České republika	Estonská republika	Dánské království	Polská republika	Rakouská republika
Zákony	<ul style="list-style-type: none"> • Zákon České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně • Vyhláška Ministerstva vnitra č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany • Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném 	<ul style="list-style-type: none"> • Päästeseadus • Tuleohutuse seadus • Erakorralise seisukorra seadus • Hädaolukorra seadus 	<ul style="list-style-type: none"> • Bekendtgørelse af beredskabsloven 	<ul style="list-style-type: none"> • Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach • Ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o ochotniczych strażach pożarnych • Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej • Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku 	<ul style="list-style-type: none"> • NÖ Feuerwehrgesetz 2015

Kategorie	České republika	Estonská republika	Dánské království	Polská republika	Rakouská republika
	<p>záchranném systému</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) 			<p>publicznego i o wolontariacie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy 	
Založení jednotky	Zakládací listina schválená zastupitelstvem obce	Zakládají sami dobrovolníci	Zakládá zastupitelstvo obce na základě doporučení od místně příslušné jednotky profesionálních hasičů	Jednotka je zakládána jako spolek	Zápisem do registru hasičů
Podmínky pro výkon činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Fyzická zdatnost, • zdravotní způsobilost, 	<ul style="list-style-type: none"> • Nejméně 18 let • Zdravotní způsobilost 	<ul style="list-style-type: none"> • Trestní bezúhonnost, 	<ul style="list-style-type: none"> • Věk 18–65 let • Zákonem stanovené pojištění 	<ul style="list-style-type: none"> • Minimální stanovený věk (rozdílný pro spolkové země),

Kategorie	České republika	Estonská republika	Dánské království	Polská republika	Rakouská republika
	<ul style="list-style-type: none"> trestní bezúhonnost, splnění základní odborné přípravy. 	<ul style="list-style-type: none"> Fyzická zdatnost Splnění základního výcviku 	<ul style="list-style-type: none"> umět mluvit a rozumět Dánsky, věk v rozmezí 18-50 let, zdravotní způsobilost, fyzická zdatnost 	<ul style="list-style-type: none"> Splněná zdravotní prohlídka Splněný bezpečnostní trénink Úspěšně zakončený základní výcvik připravující na přímé zapojené do záchranných prací 	<ul style="list-style-type: none"> fyzická zdatnost zdravotní způsobilost splnění základního výcviku
Vzdělávání	Základní odborná příprava v minimálním rozsahu 40 hodin. Průběžné vzdělávání v minimálním rozsahu 40 hodin za rok.	První úroveň – základní výcvik, pravomoc provádět záchranné práce s profesionální jednotkou. Druhá úroveň – specializovanější výcvik, pravomoc	Vstupní výcvik v rozsahu 48 hodin jako večerní a víkendový kurz. Funkční výcvik v rozsahu 148 hodin zaměřený na specializované činnosti	Základní a specializované kurzy prostřednictvím Státní požární služby	Základní výcvik prováděný u jednotky v podobě celorakouského výcvikového programu <i>Grundausbildung 2000</i>

Kategorie	České republika	Estonská republika	Dánské království	Polská republika	Rakouská republika
		provádět záchranné práce samostatně			
Minimální složení jednotky	<ul style="list-style-type: none"> • JPO II/1–12 členů, minimálně 4 pohotovost, • JPO II/2–24 členů, minimálně 8 pohotovost, • JPO III/1–12 členů, minimálně 4 pohotovost, • JPO III/2–24 členů, minimálně 8 pohotovost, • JPO V–9 členů, 	Na základě smlouvy se Záchrannou Radou – nejméně 3 osoby na vůz	Jednotka se skládá minimálně z 10 členů	K této kategorii nebyly získány potřebné informace	Jednotka se skládá minimálně z 10 členů

Kategorie	České republika	Estonská republika	Dánské království	Polská republika	Rakouská republika
	minimálně 4 pohotovost,				
Financování	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet obce, • dotace z kraje, státu, • dary od právnických a fyzických osob. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vlastní zdroje, • příspěvky od veřejnosti, • příspěvky od místních samospráv, • příspěvky ze státního rozpočtu, • dotace od EU. 	Jednotky jsou financovány ze státního rozpočtu a z rozpočtů obcí.	<ul style="list-style-type: none"> • Z prostředků místních samospráv, • ze státního rozpočtu převedenými přes Státní hasičský sbor, • příjmy pojišťoven, • finanční prostředky od fyzických a právnických osob poskytnuté v podobě příspěvků a darů, 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočty obcí, kde byla jednotka zřízena, • státní dotace na nákup techniky, • dary od právnických a fyzických osob, • sbírky pořádané na hasičských akcích.

Kategorie	České republika	Estonská republika	Dánské království	Polská republika	Rakouská republika
				<ul style="list-style-type: none"> • finanční prostředky z veřejných sbírek, • vlastní prostředky. 	
Dělení jednotek	<ul style="list-style-type: none"> • Územní působnost, • místní působnost 	Jednotky nejsou nijak děleny	Požárník-brigádník. Dobrovolný hasič se zaměřením na logistiku, první pomoc, boj s požáry, záchranné operace	<ul style="list-style-type: none"> • Jednotky zařazené do KSRG, • jednotky nezařazené do KSRG. 	Dobrovolné jednotky nejsou děleny.
Předurčenost jednotek	Jednotky s územní působností jsou předurčeny k plnění zvláštních úkolů	Předurčenost k plnění zvláštních úkolů není. Zvláštní úkoly řeší specializované jednotky dobrovolníků.	Předurčenost jednotek souvisí s jejich dělením	Jednotky zařazené do KSRG jsou předurčeny k plnění zvláštních úkolů.	K této kategorii nebyly získány potřebné informace

Kategorie	České republika	Estonská republika	Dánské království	Polská republika	Rakouská republika
Výkon služby	Dobrovolná služba vykonávaná jako občanská povinnost na základě dohody o provedení činnosti, v určitých případech vykonávaná jako hlavní pracovní poměr	Ve volném času, v určitých případech na základě smlouvy s Estonskou Záchranou Radou.	Na základě smlouvy o dobrovolné činnosti nemají pohotovost, povolávání podle potřeby	K této kategorii nebyly získány potřebné informace.	Na základě dobrovolnosti
Odměňování / kompenzace	<ul style="list-style-type: none"> • Odměny podle rozhodnutí zřizovatele, • kompenzace za vynaložené náklady na zásah, • refundace vzniklé mzdy 	<ul style="list-style-type: none"> • Odměny v případě dlouhodobých zásahů, • nárok na refundace vynaložených nákladů ve spojitosti se zásahem. 	Dobrovolní hasiči nejsou nijak odměňováni	<ul style="list-style-type: none"> • Odměna za účast na záchranných akcích, školení a cvičení, • příspěvek za odsloužená léta, • kompenzace za vzniklou škodu při výkonu činnosti. 	Dobrovolní hasiči nejsou nijak odměňováni

Kategorie	České republika	Estonská republika	Dánské království	Polská republika	Rakouská republika
	vůči zřizovateli dobrovolné jednotky				

Diskuse

Následující text vychází ze slovního shrnutí a tabulky komparace přístupů jednotlivých států k řešení problematiky organizace jednotek dobrovolných hasičů v jednotlivých oblastech. Diskuse je postavena na poskytnutých informacích z České, Rakouské, Polské a Estonské republiky a Dánského království.

První porovnávanou oblastí je **zákonný rámec** na základě, kterého jsou jednotky dobrovolných hasičů zřizovány a který upravuje jejich činnost. V právním rámci jednotlivých zemí jsou značné rozdíly v zákonech, které byly uvedeny jako hlavní v otázce činnosti jednotek dobrovolných hasičů. Některé země jako je Česká republika, Dánsko a Rakousko mají zřízení jednotek dobrovolných hasičů popsáno v zákonech, které se zabývají požární ochranou a ochranou před jinými mimořádnými událostmi. Estonsko a Polsko mají zvláštní zákon, který upravuje zřízení jednotek dobrovolných hasičů, v případě Estonska zákon upravuje zřízení všech dobrovolnických jednotek, a další zákony upravující jejich činnost v rámci požární ochrany.

Další porovnávanou oblastí je přístup ke **způsobu zřizování** jednotek dobrovolných hasičů. Tento proces se výrazně liší v závislosti na konkrétní zemi. V některých zemích, jako je Česko, Polsko a Dánsko, je zřizování jednotky dobrovolných hasičů na základě rozhodnutí obecních zastupitelstev. V České republice a Polsku je toto rozhodnutí založeno na povinnostech vyplívající z příslušného zákona a je konzultováno s místně příslušným profesionálním hasičským sborem. V České republice je kategorie zařazení dané jednotky a z toho vyplývající potřebný minimální počet členů a vybavení konzultována s HZS ČR. V Dánsku je rozhodnutí o zřízení jednotky dobrovolných hasičů podloženo doporučením profesionálním hasičským sborem. Na druhé straně, v Estonsku a Rakousku je proces zřizování jednotek dobrovolných hasičů jednodušší. V Rakousku stačí zápis do hasičského rejstříku a minimálně 10 dobrovolníků, kteří si založení žádají a chtějí se podílet na činnosti jednotky. Částečně zde figuruje i obecní zastupitelstvo, ale pouze v organizaci a provedení volby jednotlivých funkcionářů jednotky. V případě Estonska stačí, aby se skupina dobrovolníků rozhodla ke zřízení jednotky a konzultovala s profesionálními hasiči, jestli je to v dané oblasti potřeba. Jednotky dobrovolných hasičů jsou nejčastěji zřizovány jako organizační složky obce, jak je tomu v případě Polska, Rakouska, Česka a Dánska. V Estonsku jsou jednotky zřizovány jako neziskové organizace. Proces zakládání jednotky je často komplexní a závisí na řadě faktorů, včetně místních zákonů, dostupnosti dobrovolníků a techniky a také na podpoře místních orgánů. I když existují určité společné

prvky v procesu zřizování jednotek dobrovolných hasičů, existují také významné rozdíly v závislosti na konkrétní zemi a jejich právních normách.

Dobrovolní hasiči mají klíčovou roli v mnoha komunitách po celém světě. Aby mohli tuto **činnost vykonávat** bezpečně a efektivně, musí splňovat určité podmínky. Tyto podmínky se mohou lišit v závislosti na zemi a mohou zahrnovat minimální věk, zdravotní způsobilost, fyzickou zdatnost a trestní bezúhonnost. V České republice a Rakousku, například neexistuje zákonem stanovený minimální věk pro výkon činnosti dobrovolného hasiče. Místo toho je tato otázka řešena individuálně v interních předpisech jednotky nebo na úrovni Rakouských spolkových zemí. To znamená, že nejnižší hranice pro vstup do jednotky může být v některých případech i 15 let. Na druhé straně, většina ostatních porovnávaných států má minimální hranici stanovenou na 18 let. Polsko a Dánsko jdou ještě dále a stanovily i horní hranici, která je v Polsku 65 a v Dánsku 50 let. Polsko má výjimku pro dobrovolníky starší 65 let, kteří mohou pokračovat v záchranných pracích na pozici řidiče, pokud projdou zdravotní prohlídkou. Kromě těchto běžných podmínek existují i další specifické požadavky. V Polsku je například nutné, aby dobrovolní hasiči měli sjednané státem určené pojištění. V Dánsku je pak požadováno, aby dobrovolní hasiči uměli mluvit a rozuměli dánsky. Každá země má své vlastní unikátní požadavky a normy, které musí být splněny, aby bylo zajištěno, že ti, kteří se rozhodnou pro tuto cestu, jsou nejlépe připraveni na výzvy, které role dobrovolného hasiče přináší.

Další porovnávanou kategorií je způsob **základní přípravy a průběžné vzdělávání** členů jednotek dobrovolných hasičů. Česko, Rakousko a Dánsko mají podobný přístup k základnímu výcviku, který je organizovaný v rámci jednotky a obsahuje základní informace ohledně požární ochrany a požární prevence. V Dánsku je tento vstupní výcvik prováděn jako směs večerního a víkendového kurzu v rozsahu 74 hodin. Na některých stanicích je možné kurzem projít v rámci jednoho víkendu. Dále na něj navazuje funkční výcvik v rozsahu 148 hodin, kde se naučí první pomoc, vyhledávání, vyprošťování a další specializované činnosti potřebné pro efektivní výkon činnosti. Polsko má kurzy základní přípravy, které jsou organizovány státní požární službou, spolu s průběžným vzděláváním v podobě specializačních kurzů. Rakousko má obdobnou organizaci průběžného vzdělávání v podobě specializovaných kurzů potřebných pro postup v rámci organizace. V Česku musí být základní výcvik splněn do jednoho roku od přijetí do jednotky, je organizován v rámci vlastní jednotky velitelem dané jednotky v rozsahu minimálně 40 hodin, stejně tak průběžné vzdělávání je organizováno v rámci vlastní jednotky velitelem dané jednotky v rozsahu

minimálně 40 hodin podle seznamu témat, který každoročně vydávají profesionální hasiči. V Estonsku je základní výcvik rozdělený do dvou úrovní, kdy obě jsou organizovány profesionálními hasiči. První úroveň obsahuje základní informace o organizaci požární ochrany a základní informace v rámci prevence a základní informace o civilní obraně, vše v rozsahu dvou večerních přednášek. Splněním této úrovně se dobrovolníci mohou účastnit záchranných operací pod dohledem profesionálních hasičů. Ve druhé úrovni výcviku si dobrovolníci projdou třemi dny přednášek praktických cvičení, které obsahují způsoby zvládnutí požárů, používání požární techniky, první pomoc. Úspěšným splněním této úrovně získají dobrovolníci právo účastnit se záchranných operací samostatně.

Dále je řešena otázka **minimálního složení jednotky** pro zajištění jejího fungování v rámci zajištění požární ochrany pro danou oblast, kde je zřízena. V České republice je minimální personální složení jednotky stanoveno zákonem v závislosti, do jaké kategorie byla jednotka zařazena. Jde tedy minimálně 12 členů pro jednotky JPO II a 24 pro JPO III, s tím že jednotky zajistí pohotovost 4 a 8 členů respektive. V případě jednotky JPO V je minimální počet členů stanoven na 9 se zajištěním pohotovosti 4 členů. V Estonsku není minimální počet zákonem nijak stanoven. Počet je regulován na základě smlouvy mezi jednotkou dobrovolných hasičů a Záchranou Radou Estonska, kdy na jeden vůz má být alespoň 3 osoby. Počet se může lišit v závislosti situace. Dánsko a Rakousko má stanovený minimální počet členů na 10, s tím, že musí být schopny zajistit plnění úkolů, ke kterým byly vyslány. V případě Polska nebyly zjištěny potřebné údaje.

Otázka **financování** jednotek dobrovolných hasičů je řešena ve všech státech stejnými nebo podobnými způsoby. Protože jsou jednotky ve většině případů zřizovány jako organizační složka obce, pochází jejich hlavní zdroj financí z obecního rozpočtu. V případě Estonska, kdy jsou jednotky založeny, jako nestátní neziskové organizace jsou jednotky hlavně financovány z vlastních zdrojů a z příspěvků od samospráv a od veřejnosti. Dále finance přicházejí ze státního rozpočtu v podobě dotací poskytovaných přímo nebo prostřednictvím profesionálních hasičů daného státu. Tyto dotace jsou převážně vázány na nákup vozidel, techniky a dalšího potřebného materiálu. Další finance jsou získávány prostřednictvím darů od veřejnosti, jako v případě Estonska, ze sbírek pořádaných při hasičských slavnostech a dalších kulturních akcích.

Dalším bodem komparace je **dělení jednotek** a s tím spojená jejich **předurčenost** k plnění zvláštních úkolů. V České republice jsou jednotky dobrovolných hasičů děleny podle jejich působnosti, tedy na jednotky s územní působností, což jsou jednotky, které zasahují i mimo

území svého zřizovatele a na jednotky s místní působností, tedy jednotky, které zasahují pouze na území svého zřizovatele. Dále jsou jednotky děleny do kategorií podle jejich působnosti. Z toho dělení jednotkám planou určité povinnosti jako je určitý čas, do kterého musí jednotka vyjet od vyhlášení poplachu a určitý čas do kterého musí jednotka dorazit na určené místo zásahu. Jednotky zařazené do kategorií s územní působností jsou zpravidla předurčeny k plnění zvláštních úkolů, jako je plnění úkolů v rámci ochrany obyvatelstva, práce ve výškách, záchrana na vodě nebo specializace na dopravní nehody. V Rakousku a Estonsku nejsou jednotky dobrovolných hasičů nijak děleny. Estonsko nemá předurčené jednotky pro plnění zvláštních úkolů, ale toto je zajišťováno jinými dobrovolnickými jednotkami a organizacemi. Dánsko má jednotky dobrovolných hasičů rozděleny podle úkolů, na které se zaměřují jako je požární ochrana, logistika, první pomoc, přírodní katastrofy. Polsko je dělení jednotek dobrovolných hasičů a s tím spojená předurčenost k plnění zvláštních úkolů s tím, jestli jsou nebo nejsou zařazeny do národního záchranného a protipožárního systému. V takovém případě musí splňovat podmínky výcviku a mít potřebné vybavení.

Výkon služby je v každé zemi řešen různě. V České republice dobrovolní hasiči vykonávají svou činnost služba pro obecné dobro, jako vedlejší činnost na základě dohody o vykonání činnosti, která je uzavřená se zřizovatelem jednotky, tedy s obcí. V některých případech, zejména v případě velitele jednotky, je tato činnost vykonávána jako hlavní pracovní poměr na základě smlouvy uzavřené se zřizovatelem jednotky. Velitel připravuje rozpis pohotovostí pro členy jednotky, tak aby byla zajištěna připravenost jednotky. Estonsko má odlišný přístup, který se odvíjí od způsobu organizace jednotky jako nestátní neziskové organizace. Služba je vykonávána dobrovolně ve volném čase hasičů na základě smlouvy s Estonskou Záchrannou Radou. V některých oblastech je výkon činnosti částečně regulován ve smlouvě, kdy musí být splněn určitý počet hodin pohotovosti. Dánsko řeší výkon služby dobrovolníků smlouvou o dobrovolné činnosti. Dobrovolní hasiči nemají pohotovost a jsou povolávání podle potřeby, zejména k rozsáhlým požárům, chemickým haváriím a dopravním nehodám. V Rakousku je činnost vykonávána na základě dobrovolnosti a spolu s řešením v Dánsku nebylo získáno více informací.

V případě **odměňování** dobrovolných hasičů panuje v rámci sledovaných států, s výjimkou Polska, konsensus v tom, že hasiči odměny nedostávají, případně jsou řešeny individuálně v rámci zřizovatele, jako je to řešeno v České republice, kdy se zřizovatel může rozhodnout dobrovolným hasičům poskytnout odměnu za provedenou činnost. Podobný případ je v

Estonsku, kdy dobrovolníci mohou dostat finanční nebo jinou odměnu, tato odměna bývá zpravidla poskytována za splnění nějakého významného nebo náročného úkolu nebo za dlouhodobý výkon činnosti. Zde primárně slouží jako stimul pro potencionální dobrovolníky, aby se zapojili. V Polsku dobrovolným hasičům vzniká nárok na finanční odměnu za účast na záchranných akcích, školeních nebo cvičení. Odměny stanovuje zastupitelstvo obce. V případě výkonu činnosti po stanovenou dobu, to je 25 let pro muže a 20 pro ženy nebo dosažení 65 let u mužů a 60 u žen, vzniká Polským dobrovolným hasičům nárok na speciální záchranný příspěvek. V Česku, Polsku a Estonsku určitých mohou být dobrovolní hasiči kompenzováni za náklady vzniklé při cestě k zásahu nebo v průběhu zásahu. V České republice je dobrovolným hasičům poskytováno volno v nezbytné délce pro zajištění potřeb zásahu. V takovém případě zaměstnanci vzniká u zřizovatele jednotky nárok na refundaci ušlé mzdy. Ušlou mzdu může poskytnout zaměstnavatel a pak si sám nebo prostřednictvím zaměstnance požádat o proplacení u zřizovatele jednotky.

8 NÁVRHOVÁ OPATŘENÍ

V provedené komparaci v přístupu k řešení problematiky dobrovolných hasičů vzešel jeden návrh inspirovaný způsobem, jakým je toto řešení ov zahraničí. Tento návrh se zabývá odbornou přípravou dobrovolných hasičů a je inspirován řešením užívaným v Estonsku. Další návrh řešení v této kapitole nevzešel z komparace samotné, ale byl koncipován v rámci sběru podkladních dat v České republice pro použití v komparaci. Zabývá se vztahem mezi zaměstnavatelem a dobrovolným hasičem jako zaměstnancem.

Změny v přístupu k základní odborné přípravě členů dobrovolných jednotek

Odborná způsobilost a příprava jako podmínka pro výkon činnosti dobrovolného hasiče je stanovena v Zákoně č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. Splněním základní odborné přípravy se prokazuje odborná způsobilost hasiče. Způsob splnění základní odborné přípravy je řešen Vyhláškou Ministerstva vnitra č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. Obsah základní odborné přípravy je stanoven v Pokynu GŘ HZS ČR č. 3/2014.

Návrh spočívá v rozdělení základní odborné přípravy na dvě úrovně. První úroveň je povinná pro všechny členy jednotky dobrovolných hasičů a její splnění je podmínkou pro účast na druhé úrovni.

Návrh ve změně Vyhlášky č. 247/2001 Sb., v § 40, který by byl doplněn o bod s textem:

“Základní odborná příprava hasičů dobrovolných jednotek se skládá ze dvou úrovní:

- první úroveň základní odborné přípravy je povinná pro všechny členy jednotky dobrovolných hasičů. Jejím splněním může dobrovolný hasič zasahovat pod dohledem profesionálních hasičů nebo dobrovolných hasičů s druhou úrovní.
- druhá úroveň základní odborné přípravy rozšiřuje vzdělání z první úrovně a dává dobrovolným hasičům pravomoc zasahovat samostatně.”

Cílem základní odborné přípravy prvního stupně je, aby dobrovolní hasiči, kteří absolvovali toto školení, měli znalosti a dovednosti potřebné k plnění základních úkolů požární ochrany, byli schopni efektivně asistovat při rozsáhlejších záchranných pracích a k provádění preventivní činnosti. První úroveň základní odborné přípravy je pro občany, co se chtějí podílet na zajištění bezpečnosti v komunitě, ale z některého důvodu se nemohou aktivně účastnit. Splněním této úrovně by se stali dobrovolnými hasiči, ale nedrželi by pohotovost a byli by voláni podle potřeb zásahů. Zpravidla pro potřeby zajištění zásahu většího rozsahu jako jsou např. lesní požáry, povodně, hromadné nehody. První úroveň je rozdělena na

teoretickou a praktickou část. Teoretická část je absolvovaná e-learningovou formou prostřednictvím portálu Moodle. Po každém vzdělávacím modulu jsou znalosti ověřeny krátkým testem. Pro úspěšné zakončení první úrovně je potřeba splnit teoretickou část na 100 %. Praktická část se provádí na místně příslušné stanici HZS.

Výsledkem první úrovně je schopnost dobrovolného hasiče správně a bezpečně provádět samostatnou preventivní práci v rámci požární ochrany a je schopen se účastnit záchranných a likvidačních prací, používat hasící techniku.

Témata první úrovně základní odborné přípravy jsou navrhována takto:

- Právní předpisy upravující činnost jednotek požárních ochrany,
- organizace požární ochrany,
- organizace krizového řízení,
- integrovaný záchranný systém a jeho složky,
- komunikace v jednotce PO,
- úkoly ochrany obyvatelstva,
- preventivní práce v rámci požární ochrany,
- účast na záchranných pracích,
- rozsáhlé požáry a přírodní katastrofy,
- chování v případě požáru (požár budovy, krajiny/lesa) - vyhodnocení situace a prvotní opatření,
- zařízení požární signalizace,
- příčiny požárů v obytných budovách a jak jim předcházet,
- požární bezpečnost v krajině – grilování a rozdělávání ohňů, prevence,
- služba přepravy vody,
- likvidace ropných produktů,
- základy první pomoci,

- stručné seznámení s vyprošťovací technikou – základní vozidlo (včetně vybavení), cisterna, hasičský vůz, žebřinový vozík, vysokozdvizný vozík, řídicí vozík a další speciální nebo specializovaná technika
- detektor oxidu uhelnatého – vliv na člověka, co dělat při jeho působení, instalace detektoru, údržba,
- hasiva a způsob hašení,
- druhy hasicích přístrojů,
- technický výcvik – uzly, jištění, polohování, přívodní hadicové vedení a čerpání vody, použití přenosných žebříků.

Druhá úroveň základní odborné přípravy je pro dobrovolné hasiče, kteří drží pohotovost a jsou vysíláni samostatně plnit úkoly a provádět záchranné práce. Splněním druhé úrovně základní odborné přípravy jsou dobrovolní hasiči schopni samostatně, technicky a bezpečně provádět hasební práce, posoudit bezpečnost oblasti zásahu, použít prostředky k první pomoci a aplikovat život zachraňující techniky a znají zásady organizace záchranných prací.

Témata druhé úrovně základní odborné přípravy jsou stanovena takto:

- Ochranné prostředky hasiče, ochranné vlastnosti,
- principy ochrany zdraví na místě zásahu, nebezpečí na místě zásahu a jejich rozpoznání,
- způsob označování prostor, kde hrozí nebezpečí,
- způsob označování přepravních prostředků převážejících nebezpečné látky,
- první pomoc – transport osob, základní životní funkce a poskytnutí pomoci při jejich selhání, účinky zplodin na organismus, poskytnutí první pomoci,
- věcné prostředky pro poskytnutí první pomoci,
- požární taktika – hoření, rozvoj požáru, ohnisko, cesty šíření požáru, účinky kouře, odvětrávání,
- hasební látky a jejich aplikace
- průzkum a pohyb v neznámém prostředí,
- záchrana osob a zvířat, metody a způsoby jejich vyhledávání

- záchranné práce na vodě,
- technický výcvik – uzly, jištění, polohování, přívodní hadicové vedení a čerpání vody, použití přenosných žebříků.

Druhá úroveň je také rozdělena na část teoretickou, která je absolvovaná e-learningovou formou prostřednictvím portálu Moodle a na část praktickou, která je absolvována na místně příslušné stanici HZS.

Z důvodu úpravy provádění základní odborné přípravy je proto potřeba upravit odstavec 4 § 40 vyhlášky č. 247/2001 Sb., z původního znění

“Základní odbornou přípravu členů organizuje nejméně v rozsahu 40 pracovních hodin velitel dobrovolné jednotky.”

na znění

“Základní odbornou přípravu členů jednotky dobrovolných hasičů organizuje místně příslušná jednotka Hasičského záchranného sboru.”

Stimul pro zaměstnavatele

Tento návrh nevychází z komparace samotné, ale z informací získaných při sběru dat. Návrh umožňuje právnickým osobám odpočet ze základu daně za každý výjezd každého dobrovolného hasiče, kterého zaměstnává. Protože výkon činnosti dobrovolného hasiče je brán, jako výkon občanské povinnosti mají zaměstnavatelé povinnosti poskytnout pracovní volno v rozsahu potřebném pro zásah.

Návrh spočívá v doplnění textu odst. 8, § 34 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Znění návrhu v kontextu zmiňovaného odstavce je následovné:

“Od základu daně sníženého podle § 20 lze odečíst ... a politickým stranám a politickým hnutím na jejich činnost. Toto také zahrnuje hodnotu bezúplatného plnění ve formě uvolnění zaměstnance k výkonu činnosti dobrovolného hasiče. Hodnota plnění je 100 Kč za uvolnění a může být odečtena od základu daně v maximální výši 10 000 Kč za rok. Dále fyzickým osobám s bydlištěm ... ”

Návrh by měl poskytnout zaměstnavatelům určitou kompenzaci za ztracenou produkci za dobu nepřítomnosti dobrovolného hasiče a částečně je motivovat k podpoře zaměstnanců ve výkonu činnosti dobrovolných hasičů a ve spojitosti s dalšími slevami na dani ho motivovat

ke spolupráci s místní jednotkou dobrovolných hasičů a více se zapojit do požární ochrany a dalších veřejně prospěšných činností.

ZÁVĚR

Dobrovolní hasiči jsou klíčovou složkou zajišťující bezpečnost státu a jeho obyvatel. Jsou nezbytnou součástí naší společnosti. Jejich činnost při zajišťování bezpečnosti a ochrany státu a jeho obyvatel je neocenitelná. Mají dlouhou historii, během které se postupně vyvíjeli do dnešní podoby. Jejich hlavní povinností je zajistit požární ochranu na stanoveném území a při řešení rozsáhlejších mimořádných událostí asistovat profesionálním hasičům z HZS ČR.

Teoretická část práce je zaměřena na integrovaný záchranný systém, do kterého jsou dobrovolní hasiči zařazeni jako jedna ze základních složek. HZS ČR zde funguje jako páteří složka, která zajišťuje fungování tohoto systému. Je zde rozebrána historie vzniku integrovaného záchranného systému, jeho jednotlivé složky a způsob fungování. Hlavní kapitola teoretické části je zaměřena na jednotky dobrovolných hasičů. Je zde rozebráno dělení jednotek podle jejich působnosti a následné rozdělení do kategorií. Jednotky dobrovolných hasičů jsou zřizovány na základě zákonné povinnosti pro zajištění plošného pokrytí požární ochrany. Jednotky dobrovolných hasičů jsou tedy primárně zřizovány obcemi.

Dobrovolné hasiče neprovozuje pouze Česká republika, ale jde o celosvětovou záležitost. Každý stát si tuto záležitost zajišťuje individuálně. V mnoha ohledech je organizace jednotek dobrovolných hasičů postavena na stejných základech a od toho se odvíjející způsob výkonu činnosti obecně.

Praktická část je zaměřena na popis řešení přístupu k dobrovolným hasičům v České republice a v zahraničí a jejich následné porovnání. V kontextu globálního pohledu je také důležité pochopit, jak se role a organizace dobrovolných hasičů liší v různých zemích. Toto porovnání nám může poskytnout cenné lekce a nápady, jak vylepšit naše vlastní systémy a postupy. Do komparace byly vybrány sousední státy, které jsou České republice blízko kulturně, tedy Polská republika a Rakouská republika a státy, které jsou kulturně vzdálené, tedy Dánské království a Estonská republika. Osloveni byli odborníci z organizací, které zajišťují činnost dobrovolných hasičů v dané zemi. Otázky byly zaměřeny do několika oblastí zaměřené na právní ukotvení jejich činnosti, způsob založení jednotky, financování jednotek, jejich personální organizace, vzdělávání dobrovolných hasičů, podmínky pro výkon činnosti, samotný výkon činnosti a odměňování.

Z následné diskuze vyplývá, že přístup k organizaci jednotek dobrovolných hasičů je až na pár výjimek stejný. Největší odlišnosti byly v zakládání jednotek a v přístupu k jejich vzdělávání.

Stanoveným cílem práce bylo na základě provedené komparace navrhnout úpravy zákonů, které by vedly ke zjednodušení činnosti jednotek dobrovolných hasičů. Podle poznatků získaných z provedené komparace a z dostupných informací k činnosti dobrovolných hasičů v porovnávaných státech bylo stanoveného cíle částečně dosaženo v podobě návrhů na změnu zákonného zajištění vzdělávání dobrovolných hasičů, tento návrh by měl vést ke zjednodušení personálního zajištění rozsáhlejších událostí a v podobě návrhu zaměřeného na zaměstnavatele a jeho vztah k dobrovolným hasičům, který by měl zajistit lepší spolupráci mezi zaměstnavatelem a dobrovolným hasičem jako jeho zaměstnancem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BEREDSKABS FORBUNDET. Bliv Frivillig Nu. Online. 2024. Dostupné z: <https://blivfrivillignu.dk/>. [cit. 2024-04-01].

BERLINER FEUERWEHR. *Freiwillige Feuerwehr*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.berliner-feuerwehr.de/ueber-uns/freiwillige-feuerwehr/>. [cit. 2024-01-22].

BUNDESMINISTERIUM FINANZEN. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.bmf.gv.at/public.html>. [cit. 2024-04-01].

COUNTRY FIRE AUTHORITY. *Country Fire Authority*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.cfa.vic.gov.au/>. [cit. 2024-01-22].

ČESKÁ REPUBLIKA. Nařízení vlády k provedení zákona o požární ochraně. In: *Sbírka zákonů*. 2001e, 65/2001. Dostupné také z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2001/172?f=172%2F2001&zalozka=text>.

ČESKÁ REPUBLIKA. Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů*. Praha, 1993f, 1/1993. Dostupné také z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/1993/1?zalozka=text>.

ČESKÁ REPUBLIKA. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky. In: *Sbírka zákonů*. 1998h, 39/1998. Dostupné také z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/1998/110?zalozka=text>.

ČESKÁ REPUBLIKA. Vyhláška Ministerstva vnitra k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. In: *Sbírka zákonů*. 2002j, 133/2002. Dostupné také z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2002/380?zalozka=dalsiInformace>.

ČESKÁ REPUBLIKA. Vyhláška Ministerstva vnitra o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému. In: *Sbírka zákonů*. 2001k, 127/2001. Dostupné také z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2001/328?zalozka=text>.

ČESKÁ REPUBLIKA. Vyhláška Ministerstva vnitra o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. In: *Sbírka zákonů*. 2001d, 95/2001. Dostupné také z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2001/247?zalozka=text>.

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon České národní rady o požární ochraně. In: *Sbírka zákonů*. 1985c, 34/1985. Dostupné také z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/1985/133/2024-01-01?f=133%2F1985&zalozka=text>.

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru). In: *Sbírka zákonů*. 2015a,

135/2015. Dostupné také z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2015/320/2022-01-01?f=320%2F2015&zalozka=text>.

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2000i, 73/2000. Dostupné také z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2000/241?zalozka=text>.

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 2000b, 73/2000. Dostupné také z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2000/239?f=239%2F2000&zalozka=text>.

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In: *Sbírka zákonů*. 2000g, 73/2000. Dostupné také z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2000/240/2024-01-01?zalozka=text>.

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon zákoník práce. In: *Sbírka zákonů*. 2006l, 84/2006. Dostupné také z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2006/262?zalozka=text>.

DÁNSKÉ KRÁLOVSTVÍ. Bekendtgørelse af beredskabsloven. In: *Lovtidende A*. 2017. Dostupné také z: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2017/314>.

DEPARTMENT OF FIRE AND EMERGENCY SERVICES. *Volunteer Fire & Rescue Services Association of WA*. Online. 2021. Dostupné z: <https://www.vfrs.asn.au/>. [cit. 2024-01-22].

DUBLIN CIVIL DEFENCE. *Auxiliary Fire Service*. Online. 2023. Dostupné z: <http://www.dublincivildefence.com/afs>. [cit. 2024-01-22].

ESTONIAN RESCUE BOARD. *Päästeamet*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.rescue.ee/en/>. [cit. 2024-01-22].

ESTONSKO. Päästeseadus. In: *Riigi Teataja*. 2024a. Dostupné také z: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/527122023004/consolide>.

ESTONSKO. Päästeteenistuse seadus. In: *Riigi Teataja*. 2024b. Dostupné také z: <https://www.riigiteataja.ee/akt/106072023069>.

FREIWILLIGE FEUERWEHR MÜNCHEN. *Freiwillige Feuerwehr München*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.ffw-muenchen.de/>. [cit. 2024-01-22].

GASILSKA ZVEZA SLOVENIJE. *O GASILSKI ZVEZI SLOVENIJE*. Online. 2022. Dostupné z: <http://gasilec.net/>. [cit. 2024-01-22].

GASILSKA ZVEZA SLOVENIJE. *THE FIREFIGHTING ASOCIATION OF SLOVENIA*. Online. 2022. Dostupné z: <https://ctif2022.com/en/o-gasilski-zvezi-slovenije/>. [cit. 2024-01-22].

HANUŠKA, Zdeněk. *Řád výkonu služby v jednotkách požární ochrany: [sbírka interních aktů řízení generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky]*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2009. ISBN 978-80-7385-069-2.

HANUŠKA, Zdeněk; ADAMEC, Vilém; ŠENOVSKÝ, Michail a BREJZOVÁ, Iva. *Integrovaný záchranný systém*. 2. vydání. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2022. ISBN 978-80-7385-262-7.

HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY. *Jednotky PO*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>. [cit. 2024-03-31].

HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY. *Základní odborná příprava členů JSDHO*. Online. 2014. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/zakladni-odborna-priprava-clenu-jsdho.aspx>. [cit. 2024-03-31].

HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR. *Výkon služby*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vykon-sluzby.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>. [cit. 2024-03-09].

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Páté, přepracované vydání. Praha: Portál, 2023. ISBN 978-802-6219-682.

HZS ÚSTECKÉHO KRAJE. *INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/co-je-to-izs.aspx>. [cit. 2023-11-19].

LINHART, Petr. *HISTORIE CIVILNÍ OCHRANY*. Online. 2004. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/pojmy-1-cast.aspx>. [cit. 2023-11-19].

LOŠEK, Václav. *Integrovaný záchranný systém*. Uherské Hradiště: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2013. ISBN 978-80-7454-287-9.

MARTÍNEK, Bohumír. *Metodický manuál pro přípravu techniků ochrany obyvatelstva*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2013. ISBN 978-80-7385-131-6.

Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2014.

MINISTERSTWO SPRAW WEWNETRZNYCH I ADMINISTRACIJI. Ochotnicze Straże Pożarne. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/mswia/ochotnicze-straze-pozarne>. [cit. 2024-04-01].

Modul – G: integrovaný záchranný systém a požární ochrana. Praha: Ministerstvo vnitra, 2020. ISBN 978-80-7616-071-2.

MV GŘ HZS ČR. Vzdělávací portál jednotek požární ochrany: Základní – pravidelná odborná příprava členů. Online. 2016. Dostupné z: <https://www.hasici-vzdelavani.cz/content/zakladni-pravidelna-odborna-priprava-clenu-0>. [cit. 2024-03-31].

NEDDER, Joseph R. *Managing Risk in the Volunteer Fire Service.* Fire Engineering Books & Videos, 2020. ISBN 9781593704889.

NOVÁKOVÁ, Tereza. Co je rešerše. Online. 2022, 2024. Dostupné z: <https://knihovna.cvut.cz/katalogy-a-databaze/reserse/co-je-reserse>. [cit. 2024-04-01].

NSW GOVERNMENT. *NSW Rural Fire Service.* Online. 2023, 2024. Dostupné z: <https://www.rfs.nsw.gov.au/>. [cit. 2024-01-22].

OCHOTNICZE STAZE POZARNE. O nas. Online. 2012, 2024. Dostupné z: <https://zosprp.pl/osp/>. [cit. 2024-04-01].

Österreiche bundes feuerwehr verband. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.bundesfeuerwehrverband.at/>. [cit. 2024-04-01].

ÖSTERREICHISCHER BUNDESFEUERWEHRVERBAND. Handbuch für die Grundausbildung der Freiwilligen Feuerwehren. Online. 2011. Dostupné z: <https://www.bundesfeuerwehrverband.at/handbuch/>. [cit. 2024-04-01].

POLSKO. Ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o ochotniczych strażach pożarnych. In: Internetowy System Aktów Prawnych. 2021a. Dostupné také z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20210002490>.

POLSKO. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. In: Internetowy System Aktów Prawnych. 2003d. Dostupné také z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20030960873>.

POLSKO. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy. In: Internetowy System Aktów Prawnych. 1974c. Dostupné také z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19740240141>.

POLSKO. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach. In: Internetowy System Aktów Prawnych. 1989b. Dostupné také z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19890200104>.

RAKOUSKO. NÖ Feuerwehrgesetz 2015. In: Rechtinformationssystem Des Bundes. 2015.

RICHTER, Rostislav. *Slovník pojmů krizového řízení*. Praha: Ministerstvo vnitra, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2018. ISBN 978-80-87544-91-4.

Řád výkonu služby v jednotkách hasičských záchranných sborů podniků, sborů dobrovolných hasičů obcí a sborů dobrovolných hasičů podniků. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2021. Dostupné také z: <https://www.hzscr.cz/clanek/rad-vykonu-sluzby-v-jednotkach-hzs-podniku-sdh-obci-a-sdh-podniku.aspx>.

SBOR DOBROVOLNÝCH HASIČŮ DOMAŽLICE. *Co je to JPO I až VI?* Online. Dostupné z: <https://www.hasicido.cz/faq/co-je-to-jpo-i-az-vi/>. [cit. 2024-01-26].

SKALSKÁ, Květoslava; HANUŠKA, Zdeněk a DUBSKÝ, Milan. *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I*. Praha: MV – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010. ISBN 978-80-86640-59-4.

SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR, V.V.I. Sociologická encyklopedie. Online. 2016b, 2017. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Anal%C3%BDza_obsahov%C3%A11. [cit. 2024-04-01].

SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR, V.V.I. Sociologická encyklopedie. Online. 2018a, 2018. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Anal%C3%BDza_obsahov%C3%A11. [cit. 2024-04-01].

STŘEDOČESKÝ KRAJ. *Dobrovolní hasiči ve Středočeském kraji: historie a současnost*. Vega-L, 2016. ISBN 978-80-88072-05-8.

Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu. Ministerstvo vnitra České republiky Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2016. Dostupné také z:

<https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx>.

VILÁŠEK, Josef; FIALA, Miloš a VONDRÁŠEK, David. *Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2477-8.

VÍŠEK, Jiří. *Organizace záchranných činností v České republice*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012. ISBN 978-80-7452-028-0.

VYTLAČIL, Dalibor. *Systémová analýza a syntéza*. Praha: Nakladatelství ČVUT, 2007. ISBN 978-80-01-03637-2.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

EU	Evropská Unie
GŘ HZS ČR	Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
HZS	Hasičský záchranný sbor
IZS	integrováný záchranný systém
JPO	jednotka požární ochrany
KSRG	Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy
NSW	New South Wales
SDH	sbor dobrovolných hasičů

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Organizační struktura HZS (Vilášek, 2014).....	19
--	----

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Základní početní stav jednotky SDH obce (Česká republika, 2001d).....	24
Tabulka 2 Komparace (zdroj: vlastní)	47